

Udskriftsdato: mandag den 22. juni 2026

VEJ nr 9320 af 21/04/2015 (Historisk)

Vejledning om indsatsplaner

Ministerium: Miljø- og Ligestillingsministeriet

Journalnummer: Miljømin.,
Naturstyrelsen

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 9015 af 08/01/2019

Vejledning om indsatsplaner

Indhold

1. Forord

2. Indledning

3. Udarbejdelse af indsatsplaner – formål, grundlag og sammenhæng

3.1 Formål med indsatsplaner

3.2 Hvad er et indsatsområde

3.3 Lovgrundlag for indsatsplanlægning

3.4 Hvem kan udarbejde en indsatsplan

3.5 Grundvandskortlægning

3.5.1 Statens grundvandskortlægning af områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger

3.5.2 Arealudpegninger fra den statslige kortlægning

3.5.3 Kortlægning ved andre aktører

3.6 Koordinationsforum

3.7 Områder, der omfattes af indsatsplan

3.7.1 Indsatsplaner inden for indsatsområder

3.7.2 Indsatsplaner uden for indsatsområder

3.8 Udkast til foranstaltninger inden for et år

3.9 Hvilke forureningskilder kan omfattes af en indsatsplan?

3.9.1 Særligt om sprøjtemiddelfølsomme arealer

3.9.2 Særligt om jordforurening

3.10 Områder og forureningskilder, der omfattes af en indsatsplan

3.11 Overblik over øvrige beskyttelseszoner

3.12 Miljømål og vandsektorloven

3.13 Finansiering af indsatser

3.14 Klage

3.15 Habitatvurdering

3.16 Miljøvurdering

4. Udarbejdelse af indsatsplaner – indhold

4.1 Hjemmel til udarbejdelse af indsatsplaner

4.2 Hvad skal indsatsplanerne indeholde

4.2.1 Miljømål

4.2.2 Resumé af kortlægning

4.2.3 Angivelse af de områder, hvor en indsats skal gennemføres

4.2.4 Detaljeret opgørelse over behov for beskyttelse

4.2.5 Foranstaltninger og retningslinjer for tilladelser og afgørelser

4.2.6 Overvågning

4.2.7 Tidsplan og ophævelse af tidligere vedtaget indsatsplan

4.2.8 Økonomisk overslag

5. Vedtagelse af indsatsplaner

- 5.1 Vedtagelsesprocedure for indsatsplaner efter § 13 og § 13 a
 - 5.1.1 Kommunalbestyrelsens procedure
 - 5.1.2 Vandforsyningsselskabets procedure
- 5.2 Hvad skal kommunalbestyrelsen påse ved vandforsyningsselskabets indsatsplaner?
- 5.3 Hvornår får indsatsplanen retsvirkning og for hvem?
- 5.4 Forhold til andre planer
- 5.5 Offentliggørelse og høring
 - 5.5.1 Offentliggørelse
 - 5.5.2 Høring

6. Gennemførelse af indsatsplanen

- 6.1 Hvordan kan kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet sikre gennemførelse af indsatsplanen
- 6.2 Aftaler med lodsejere
- 6.3 Rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger – miljøbeskyttelseslovens § 26 a
 - 6.3.1 Anvendelse af § 26 a
 - 6.3.2 Procedure
 - 6.3.3 Åstedsforretning
 - 6.3.4 Forvaltningsloven
 - 6.3.5 Geografisk afgrænsning
 - 6.3.6 Overtagelser ved intensive rådighedsindskrænkninger (ekstentionsret)
- 6.4 Erstatning for rådighedsindskrænkninger - § 26 a
- 6.5 Rådighedsindskrænkninger – miljøbeskyttelseslovens § 24
- 6.6 Revision af indsatsplaner

Bilag 1 – definitioner

1. Forord

I Danmark anvender vi grundvand til drikkevand. Vi har en unik tilstand, hvor vi kan drikke vores grundvand stort set ubehandlet med kun anvendelse af simpel rensning. For at sikre at vi fremadrettet kan blive ved med at have en god og uforurenede ressource til brug for drikkevand, er det nødvendigt, at vi beskytter vores grundvand.

Grundvandet i Danmark beskyttes på flere forskellige måder. Dels findes en generel regulering i forbindelse med bl.a. godkendelsesordningen for sprøjtemidler samt husdyrreguleringen, der sikrer en beskyttelse over for fladeforureninger, dels findes en konkret regulering på udvalgte arealer, hvor det er nødvendigt, hvortil indsatsplanerne er et af virkemidlerne.

Indsatsplanerne er et vigtigt instrument til beskyttelse af grundvandet. Indsatsplanerne baseres på resultaterne af den statslige grundvandskortlægning, der ved udgangen af 2015 har færdigkortlagt alle områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse - i alt 40 % af landet. Indenfor det kortlagte areal har vi en stor viden om, hvilke områder, der kan være følsomme over for forureninger. På denne baggrund har kommunalbestyrelserne og andre aktører mulighed for at sikre grundvandsbeskyttelsen.

Vejledningen henvender sig til kommuner og ejere af almene vandforsyningsanlæg (herefter *vandforsyningsselskaber*), der skal udarbejde indsatsplaner efter lov om vandforsyning¹⁾ § 13 og § 13 a, primært med fokus på kommunernes arbejde.

Vejledningen er udarbejdet under inddragelse af en dialoggruppe bestående af repræsentanter fra Aalborg Kommune, Aarhus Kommune, Køge Kommune, Sønderborg Kommune, Viborg Kommune, FVD samt DANVA repræsenteret ved HOFOR.

Vejledningen beskriver de juridiske og praktiske problemstillinger, der måtte opstå under udarbejdelsen af indsatsplanlægningen. Vejledningen er delt op i udarbejdelse, vedtagelse og gennemførelse af indsatsplaner.

Den relevante lovgivning er til information citeret i vejledningen under de enkelte afsnit, men brugerne opfordres til altid at bruge retsinformation.dk, der viser den til enhver tid gældende lovgivning.

Vejledningens anvisninger er ikke bindende eller udtømmende. Vejledningen bør derfor ses som et supplerende og uddybende materiale, der skal læses og forstås i sammenhæng med lovgivningen. Eksemplerne i vejledningen er ligeledes alene vejledende og skal benyttes med omtanke.

Natur- og Miljøklagenævnet samt Domstolene kan i en konkret tvist tilsidesætte ordlyden i eksemplerne. De nævnte eksempler vedrørende miljømål er godkendt af Forsyningssekretariatet, men der kan være konkrete omstændigheder, der gør, at denne type indsatser ikke kan godkendes af Forsyningssekretariatet som miljømål.

2. Indledning

Vejledningen har til formål at skabe klarhed ved fortolkningen af regelgrundlaget om indsatsplaner og være en hjælp ved kommuner og vandforsyningsselskabers indsatsplanlægning.

Regelgrundlaget for indsatsplanlægningen findes i vandforsyningsloven samt bekendtgørelse om indsatsplaner²⁾.

Vejledningen skal være en hjælp ved udarbejdelse, vedtagelse og gennemførelse af indsatsplaner. Det er vejledningens formål at styrke grundlaget for indsatsplanlægningen samt lette sagsgangen på området for kommuner og vandforsyningsselskaber.

Vejledningen retter sig primært mod kommuner og vandforsyningsselskaber, der arbejder med indsatsplanlægning.

Lovgrundlag mv.

- Lov om vandforsyning mv., herefter **vandforsyningsloven**
- Bekendtgørelse om indsatsplaner, herefter **indsatsplanbekendtgørelsen**
- Bekendtgørelse om udpegning af drikkevandsressourcer³⁾, herefter **drikkevandsressourcebekendtgørelsen**
- Lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder, herefter **miljømålsloven**⁴⁾
- Lov om miljøbeskyttelse, herefter **miljøbeskyttelsesloven**⁵⁾

Vandforsyningslovens § 11 sætter rammerne for den statslige grundvandskortlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser. I henhold til lovens § 11 a udpeger miljøministeren i drikkevandsressourcebekendtgørelsen områder med særlige drikkevandsinteresser, områder med drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser, følsomme indvindingsområder med angivelse af, hvad områderne er følsomme over for samt indsatsområder, hvor en særlig indsats til beskyttelse af vandressourcerne er nødvendig til sikring af drikkevandsinteresserne mod forureningskilder, f.eks. nitrat.

Kommunalbestyrelserne er forpligtet til at udarbejde en indsatsplan for de udpegede indsatsområder, der fremgår af drikkevandsressourcebekendtgørelsen, jf. vandforsyningslovens § 13.

Indsatsplanbekendtgørelsen fastsætter formelle og indholdsmæssige krav til indsatsplanerne.

Øvrig relevant lovgivning er:

- Lov om vandsektorens organisering og økonomiske forhold, herefter *vandsektorloven*⁶⁾
- Lov om vandplanlægning⁷⁾
- Bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål⁸⁾
- Lov om offentlige vej, herefter *vejloven*⁹⁾

Vejledninger

Udover det i denne vejledning beskrevne, kan følgende vejledninger anvendes ved indsatsplanlægning:

- Miljøstyrelsens vejledning nr. 3, 2000: Zonerings. Detailkortlægning af arealer til beskyttelse af grundvandsressourcen. (Zoneringsvejledningen) – se dog nedenfor
- Miljøstyrelsens vejledning nr. 2 om boringsnære beskyttelsesområder (BNBO), 2007
- Naturstyrelsens præciserede vejledning af 2. juli 2013 om beregning af størrelsen på boringsnære beskyttelsesområder, BNBO,
- Naturstyrelsens vejledningsnotat af 12. december 2011 om boringsnære beskyttelsesområder
- Naturstyrelsens vejledning om miljømål og servicemål, 2012

Begrebet »generelle indsatsområder« i Zoneringsvejledningen udgår med denne vejledning. Ligeledes udgår begrebet »Indsatsområder med hensyn til nitrat, ION« fra Zoneringsvejledningen, der herefter alene kaldes »indsatsområder« i overensstemmelse med terminologien i vandforsyningsloven. Herudover er de nævnte vejledninger med senere tilføjelser og korrektioner fortsat gældende.

Følgende er de primære aktører inden for området:

- Kommunalbestyrelserne (som den myndighed, der udarbejder, vedtager og gennemfører indsatsplaner)
- Vandforsyningselskaberne (som primære interessenter, der kan udarbejde egne indsatsplaner samt skal hjælpe med til at gennemføre kommunernes indsatsplaner)
- Lodsejere (adressat for eventuelle rådighedsindskrænkninger)
- Naturstyrelsen (for så vidt angår den statslige grundvandskortlægning og høring af indsatsplaner)

3. Udarbejdelse af indsatsplaner – formål, grundlag og sammenhæng

3.1 Formål med indsatsplaner

Indsatsplanerne sikrer et overblik over hvilke initiativer, der skal iværksættes for at opnå beskyttelse af den nuværende og fremtidige drikkevands- og grundvandsressource. Hensigten er, at man inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse sikrer tilstrækkelig uforurennet og beskyttet vandressource til dækning af det nuværende og fremtidige behov for vand af drikkevandskvalitet.

Indsatsplaner *skal* udarbejdes for indsatsområder udpeget af miljøministeren og de *kan* udarbejdes for andre områder end udpegede indsatsområder, hvor kommunalbestyrelsen eller vandforsyningselskabet finder det nødvendigt.

3.2 Hvad er et indsatsområde

Et indsatsområde er et område, hvor der er konstateret et særligt behov for beskyttelse af vandressourcerne til sikring af drikkevandsinteresser på baggrund af arealanvendelse, forureningstrusler og den naturlige beskyttelse mod forurening.

Indsatsområderne udpeges som en delmængde af de følsomme indvindingsområder. Begge områder afgrænses af den statslige grundvandskortlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser.

Indsatsområderne udpeges af miljøministeren i drikkevandsressourcebekendtgørelsen.

3.3 Lovgrundlag for indsatsplanlægning

Indsatsplaner udarbejdes af enten kommunalbestyrelsen eller et vandforsyningsselskab i henhold til vandforsyningslovens § 13 og/eller § 13 a. Indsatsplanbekendtgørelsen fastlægger proceduren for vedtagelse og stiller indholdsmæssige krav til indsatsplanen.

Vandforsyningslovens §§ 13 og 13 a

§ 13. For hvert af de udpegede indsatsområder, jf. § 11 a, stk. 1, nr. 5, skal kommunalbestyrelsen vedtage en indsatsplan.

Stk. 2. Indsatsplanen skal udarbejdes på baggrund af en nærmere kortlægning af arealanvendelse, forureningstrusler og naturlig beskyttelse af de pågældende vandressourcer.

Stk. 3. Indsatsplanen skal indeholde en detaljeret opgørelse over behovet for beskyttelse samt retningslinjer og tidsplan for myndighedernes indsats til opnåelse af denne beskyttelse.

§ 13 a. En kommunalbestyrelse eller ejeren af et alment vandforsyningsanlæg kan vedtage en indsatsplan for et område, hvis kommunalbestyrelsen eller ejeren af vandforsyningsanlægget finder, at udpegning efter § 11 a, stk. 1, nr. 5, er utilstrækkelig til at sikre kommunens eller vandforsyningsanlæggets interesser, jf. dog § 13 b, stk. 2. Bestemmelserne i § 13, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. En indsatsplan efter stk. 1 må ikke stride mod regler fastsat i medfør af lov om vandplanlægning, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner vedtaget efter § 13.

3.4 Hvem kan udarbejde en indsatsplan

Kommunalbestyrelser *skal* udarbejde indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13, mens både kommunalbestyrelser og vandforsyningsselskaber *kan* udarbejde en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a.

Vandforsyningsselskabet har derudover også mulighed for at levere et udkast til en indsatsplan efter både vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a, som kommunalbestyrelsen herefter kan vedtage som indsatsplan. Vælger kommunalbestyrelsen at vedtage en indsatsplan baseret på et udkast udarbejdet af et vandforsyningsselskab, skal det ske efter en selvstændig sagsbehandling i kommunalbestyrelsen og i overensstemmelse med indsatsplanbekendtgørelsens krav til kommunens egne indsatsplaner.

Kommunalbestyrelsen skal sikre en sædvanlig og fyldestgørende sagsbehandling før kommunalbestyrelsen vedtager indsatsplanen som en kommunalt udarbejdet indsatsplan, da det i modsat fald vil kunne medføre, at indsatsplanen og eventuelle påbud udstedt som følge af indsatsplanen er ugyldige.

3.5 Grundvandskortlægning

Det er en forudsætning for udarbejdelse af en indsatsplan, at der er sket en kortlægning af arealanvendelse, forureningstrusler og naturlig beskyttelse af de pågældende vandressourcer.

3.5.1 Statens grundvandskortlægning af områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger

Staten udfører en kortlægning af de nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser, kaldet den statslige grundvandskortlægning. Grundvandskortlægningen udføres i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger udenfor områder med særlige drikkevandsinteresser. Inden for disse områder udpeger miljøministeren de delområder, som er særligt følsomme overfor

en eller flere typer af forurening, og miljøministeren udpeger områder på baggrund af en vurdering af arealanvendelsen, forureningstrusler og den naturlige beskyttelse af vandressourcerne, hvor en særlig indsats til beskyttelse af vandressourcerne er nødvendig til sikring af drikkevandsinteresserne – indsatsområder. Miljøministerens udpegning sker i drikkevandsressourcebekendtgørelsen udstedt efter vandforsyningsloven. Vandforsyningslovens § 13 vedrører indsatsplaner, der udarbejdes på baggrund af miljøministerens udpegning af indsatsområder i drikkevandsressourcebekendtgørelsen.

Den statslige grundvandskortlægning færdiggøres for hele landet inden udgangen af 2015.

3.5.2 Arealudpegninger fra den statslige kortlægning

Den statslige grundvandskortlægning danner baggrund for følgende arealudpegninger: områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), områder med drikkevandsinteresser (OD), indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser, indvindingsområder og indsatsområder. Som følsomme indvindingsområder er i dag udpeget nitrاتفølsomme indvindingsområder (NFI) og på sandjorder sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI).

Områderne udpeges af miljøministeren i drikkevandsressourcebekendtgørelsen. Områderne vises desuden på Danmarks Miljøportal.

3.5.3 Kortlægning ved andre aktører

Ønsker kommuner eller vandforsyningsselskaber at vedtage en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a, dvs. for områder, der *ikke* er udpeget som indsatsområder af miljøministeren, skal der foretages en grundvandskortlægning på samme niveau som ved indsatsplaner efter § 13, hvor grundvandskortlægningen er udført af den statslige grundvandskortlægning.

Kommuner og vandforsyningsselskaber har mulighed for selv at kortlægge et område for at danne grundlag for udarbejdelse af en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a. Kortlægningen ved en § 13 a-indsatsplan skal være på samme detaljeringsniveau som statens kortlægning. Niveautet for den statslige grundvandskortlægning er beskrevet i Administrationsgrundlag for Miljøministeriets afgiftsfinansierede grundvandskortlægning, der er offentligt tilgængeligt, bl.a. på www.naturstyrelsen.dk.

Benyttes den statslige grundvandskortlægning som grundlag for indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a, bør indsatsplanen indeholde kommunalbestyrelsens vurdering af, hvordan kommunen anvender grundvandskortlægningens resultater. Kommunalbestyrelsen er selv ansvarlig for denne vurdering.

3.6 Koordinationsforum

Kommunalbestyrelsen har pligt til at nedsætte et koordinationsforum til udarbejdelsen af indsatsplaner, jf. vandforsyningslovens § 12. Koordinationsforummet skal bestå af repræsentanter for vandforsyningsselskaberne i kommunen, andre berørte myndigheder, jordbruget, industrien, berørte lodsejere og eventuelle andre relevante parter i kommunen.

Det er hensigten, at koordinationsforummet skal bistå kommunalbestyrelsen i udarbejdelsen af planerne, og de skal derfor forelægges udkast til indsatsplaner til drøftelse. Koordinationsforummet kan med fordel inddrages tidligt i processen med henblik på at kunne inddrage synspunkter fra interessenterne tidligt i forløbet. Direkte berørte parter skal inddrages, før der er udarbejdet udkast til indsatsplaner i overensstemmelse med indsatsplanbekendtgørelsen.

Udarbejdes en indsatsplan i samarbejde mellem flere kommuner, skal det afspejles i koordinationsforummets sammensætning, således at det omfatter alle de involverede kommunalbestyrelser.

3.7 Områder, der omfattes af indsatsplan

En indsatsplan kan udarbejdes både inden og uden for indsatsområder. Omfatter en indsatsplan begge typer områder, skal det fremgå af indsatsplanens indledning og kortbilag eller figurer.

3.7.1 Indsatsplaner inden for indsatsområder

Kommunalbestyrelsen har pligt til at vedtage en indsatsplan for områder, som miljøministeren i henhold til vandforsyningslovens § 11 a har udpeget som indsatsområder. Indsatsområder er områder, hvor der på baggrund af en vurdering af arealanvendelsen, forureningstrusler og naturlig beskyttelse af vandressourcerne er identificeret et behov for en særlig indsats for at sikre drikkevandsinteresser. Indsatsplanerne udarbejdes på baggrund af den statslige grundvandskortlægning. Kommunerne inddrages løbende i Naturstyrelsens arbejde med grundvandskortlægningen og kan derfor planlægge processen for indsatsplanerne og nedsætte koordinationsfora, før kortlægningen er afsluttet, og miljøministeren har udpeget indsatsområderne.

Det er alene kommunalbestyrelsen, der kan vedtage en indsatsplan for et indsatsområde, jf. vandforsyningslovens § 13.

Når et område er udpeget af miljøministeren som et indsatsområde, skal kommunalbestyrelsen lægge dette til grund for indsatsplanlægningen. Kommunen skal således ikke foretage yderligere undersøgelser, f.eks. af de geologiske forhold, for at bekræfte, at området er et indsatsområde, se dog også afsnit 4.2.4.

Når den statslige grundvandskortlægning er afsluttet, vil kommunerne modtage en redegørelse om kortlægningen. Heri opsummeres grundvandsmæssige problemstillinger, som grundvandskortlægningen har belyst i områder med særlige drikkevandsinteresser og i indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser. Kommunalbestyrelsen skal i denne forbindelse være opmærksom på 1-årsfristen i indsatsplanbekendtgørelsens § 4, jf. afsnit 3.8 nedenfor.

De valgte påbudte indsatser må ikke være mere indgribende, end formålet med indsatsen tilsiger (proportionalitetsprincippet). Det følger af proportionalitetsprincippet, at indsatsen både skal være nødvendig for at opnå formålet og forholdsmæssig, hvilket betyder, at formålet ikke skal kunne nås med mindre indgribende midler.

3.7.2 Indsatsplaner uden for indsatsområder

Kommunalbestyrelsen og vandforsyningsselskabet har mulighed for at vedtage indsatsplaner for områder, der ligger uden for et indsatsområde som udpeget af miljøministeren, jf. vandforsyningslovens § 13 a, se figur 1 i afsnit 3.11.

Denne mulighed foreligger, hvis kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet finder, at miljøministerens udpegning af indsatsområder er utilstrækkelig til at sikre kommunens eller vandforsyningsselskabets interesser. Muligheden kan også benyttes, hvis den statslige grundvandskortlægning endnu ikke er afsluttet for et område, hvor kommunalbestyrelsen ønsker at udarbejde en indsatsplan. Behovet for en indsatsplan uden for udpegede indsatsområder skal vurderes konkret for de enkelte områder, dvs. kommunen skal kunne redegøre for den faglige baggrund for, hvorfor det enkelte område har behov for en indsatsplan.

En indsatsplan vedtaget efter § 13 a kan være relevant, når der er fagligt belæg for det. Dermed menes viden om konkrete forhold, som peger på behovet for at gennemføre en særlig indsats til sikring af drikkevandsinteresserne. Det vil primært være viden om, at der inden for OSD/indvindingsoplande, som har eller kan få en grundvandstruende arealanvendelse, eksisterer:

- stor grundvandsdannelse,
- særlig ringe naturlig beskyttelse af grundvandet, f.eks. tynde jordlag beliggende over kalken eller krystallinske bjergarter, eller
- fund af i dag godkendte sprøjtemidler i grundvandet.

Da OSD som udgangspunkt er godt beskyttet, vil der ikke være behov for udarbejdelse af indsatsplaner, der dækker hele OSD.

En indsatsplan efter § 13 a skal baseres på en nærmere kortlægning af arealanvendelse, forureningskilder og naturlig beskyttelse af de pågældende vandressourcer, jf. vandforsyningslovens § 13 a, stk. 1, sidste pkt., jf. § 13, stk. 2 og 3. Den, der udarbejder indsatsplanen er ansvarlig for, at der sker den nævnte kortlægning og afholder selv udgifter dertil.

Denne kortlægning skal udføres på samme niveau som statens kortlægning af grundvandsressourcerne. Den statslige grundvandskortlægning udføres i overensstemmelse med Administrationsgrundlag for Miljøministeriets afgiftsfinansierede grundvandskortlægning.

I områder, hvor kommunalbestyrelsen eller et vandforsyningsselskab vurderer, at der er behov for en særlig indsats fastlægges de endelige indsatser på baggrund af miljømål og beskyttelsesbehov. De valgte indsatser må ikke være mere indgribende, end målet med indsatsen tilsiger (proportionalitetsprincippet).

Det er alene miljøministeren, der i henhold til vandforsyningsloven udpeger »følsomme indvindingsområder« og »indsatsområder«.

Naturstyrelsen anbefaler, at kommunalbestyrelser og vandforsyningsselskaber ikke anvender betegnelserne følsomme indvindingsområder og indsatsområder for andre områder end de af miljøministeren udpegede følsomme indvindingsområder og indsatsområder.

3.8 Udkast til foranstaltninger inden for et år

Inden for 1 år efter kommunernes modtagelse af statens grundvandskortlægning af et givent område, skal der foreligge *et udkast til foranstaltninger*, der foreslås rettet mod den enkelte lodsejer, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 4.

Indsatsplanbekendtgørelsens § 4

§ 4. Senest 1 år efter, at den detaljerede kortlægning er afsluttet, udarbejder kommunalbestyrelsen under inddragelse af alle de direkte berørte parter et udkast til beskrivelse af de foranstaltninger rettet mod den enkelte ejer, der foreslås gennemført for at afhjælpe og forebygge forurening af vandressourcen. Udkast til beskrivelse af foranstaltninger rettet mod den enkelte ejer kan indgå i forslag til indsatsplan.

Bestemmelsen sikrer, at lodsejere inden for en overskuelig periode (1 år) får viden om, hvorvidt kommunen forventer at igangsætte foranstaltninger på lodsejerens ejendom. Et udkast foreligger først, når der har været inddragelse af de direkte berørte parter. Der er ikke krav om politisk godkendelse, forinden et udkast vil kunne foreligge, idet det vil afhænge af delegationen i de enkelte kommuner til forvaltningerne. Udkastet med foranstaltninger bør også forelægges koordinationsforummet. Udkastet vil kunne indarbejdes i forslag til indsatsplan.

Med direkte berørte parter forstås de enkelte lodsejere, der vil kunne mødes med foranstaltninger af forskellig art. Er der tale om påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, vil de direkte berørte parter således være de lodsejere, der forventeligt vil kunne blive mødt med et sådant påbud.

Bestemmelsen sikrer en forvaltningsproces, hvor den *første* inddragelse af den direkte berørte part skal ske før offentliggørelsen af *forlaget* til indsatsplanen. Næste inddragelse sker ved en høring af det offentliggjorte forslag til indsatsplan, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 6, og endelig inddrages ejeren af ejendommen, når der træffes en konkret afgørelse, forsøges opnået en aftale om dyrkningspraksis mv. eller meddeles pålæg efter § 26 a i miljøbeskyttelsesloven.

Dette krav gælder uanset om der er tale om indsatsplaner for indsatsområder eller indsatsplaner for andre områder end indsatsområder.

3.9 Hvilke forureningskilder kan omfattes af en indsatsplan?

En indsatsplan skal omfatte alle relevante forureningskilder, dvs. kilder til både nitrat- og sprøjtemiddelforurening, og kilder til forurening med andre miljøfremmede stoffer samt naturligt forekommende stoffer, der stammer fra menneskeskabte aktiviteter. Indsatsplanen skal både omfatte fladeforurening og punktkilder. Ved vurderingen af, hvad der kan anses for at være en relevant forureningskilde, kan der f.eks. tages udgangspunkt i tidligere, nuværende og fremadrettet arealanvendelse i området og analyseresultater. Det afgørende er, hvorvidt den pågældende forureningskilde kan udgøre en trussel mod grundvandet.

Indsatsplanerne skal sikre en koordineret og helhedsorienteret beskyttelsesstrategi, så der alt efter behovet i de enkelte områder gøres op med alle kilder til forurening, så man ikke risikerer, at ressourcen ødelægges af f.eks. forurening fra en forurennet grund, selvom man har fået stoppet en truende nitratforurening. Det er derfor afgørende, at der tages stilling til alle forureningskilder, og ikke blot nitratforurening.

3.9.1 Særligt om sprøjtemiddelfølsomme arealer

Et påbud om rådighedsindskrænkninger for sprøjtemidler i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 26 a forudsætter, at der er vedtaget en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a, at kommunalbestyrelsen kan tilvejebringe tilstrækkelig dokumentation for, at det pågældende område er følsomt for sprøjtemidler, og at påbuddet ikke er mere vidtgående end nødvendigt.

For så vidt angår sandjorde udpeger miljøministeren medio 2015 sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI) og indsatsområder inden for sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder. Kommunalbestyrelserne vil derefter være forpligtet til at udarbejde indsatsplaner for de nye indsatsområder inden for sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder. Se kapitel 7.

For så vidt angår rådighedsindskrænkninger over for anvendelse af sprøjtemidler på arealer uden for disse nye indsatsområder kan kommunalbestyrelsen udstede et påbud om rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a, når der er fagligt belæg for det. Se kapitel 3.7.2.

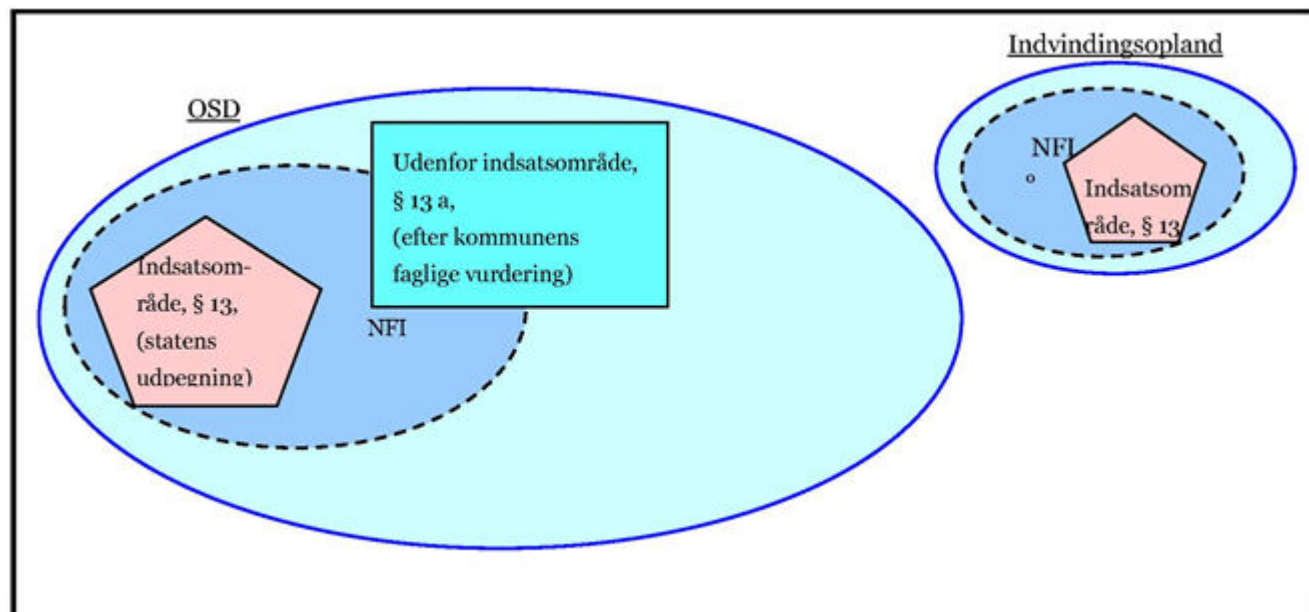
3.9.2 Særligt om jordforurening

Regionerne er kompetent myndighed for jordforureninger og er ansvarlige for den offentlige oprydning i henhold til jordforureningsloven¹⁰⁾. Kommunerne kan i samarbejde med regionerne få overblik over jordforureninger til brug for indsatsplanen, således at kommunerne ikke anvender ressourcer på at sikre drikkevandsinteresserne mod f.eks. en nitratforurening, hvis der ligger en potentiel jordforurening og truer den samme ressource.

3.10 Områder og forureningskilder, der omfattes af en indsatsplan

Formålet med indsatsplanerne er en målrettet beskyttelse af vandressourcer til sikring af drikkevandsinteresserne – områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser. Indsatsområder, hvor der skal vedtages en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13, vil altid befinde sig inden for områder med særlige drikkevandsinteresser eller indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser. Der kan udarbejdes indsatsplaner efter § 13 a i områder, der ligger såvel inden for som uden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger. Ved udarbejdelse af en indsatsplan skal kommunalbestyrelsen altid forholde sig til alle relevante forureningskilder, f.eks. nitrat, sprøjtemidler eller andre stoffer. Med »andre stoffer« menes både naturligt forekommende stoffer, hvor forhøjede koncentrationer skyldes menneskeskabte forhold, og miljøfremmede stoffer, der kan udgøre en risiko for grundvandsressourcens anvendelse til drikkevandsformål. Et indsatsområde inden for et nitratfølsomt område har en dokumenteret følsomhed over for nitrat, og der

- vil derfor ofte være behov for indsatser over for nitrat. Tilsvarende har et indsatsområde inden for et sprøjtemiddelfølsomt område en dokumenteret følsomhed over for sprøjtemidler. Indsatserne skal dog altid vurderes konkret i forhold til risikoen for forurening af drikkevandsressourcerne.

Figur 1. Grafisk præsentation af anvendelsesområdet for vandforsyningslovens § 13 og § 13 a. § 13 a kan anvendes i både OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD.

3.11 Overblik over øvrige beskyttelseszoner

Grundvandet i Danmark beskyttes på flere forskellige måder. Dels findes en generel regulering i forbindelse med bl.a. godkendelsesordningen for sprøjtemidler og husdyrreguleringen, der sikrer en generel beskyttelse over for fladeforureninger, dels findes en konkret regulering på udvalgte arealer, hvor det er nødvendigt i form af bl.a. indsatsplanlægning.

Lovgivningen giver således mulighed for at etablere beskyttelseszoner i nærområdet omkring vandindvindingsboringer. Figur 2 nedenfor viser de zoner, der kan findes omkring en boring. Nogle zoner er obligatoriske, dvs. kommunen kan ikke tilsidesætte disse, mens andre er valgfrie, dvs. at kommunen kan vælge at udlægge dem. Der kan være lokale årsager til at etablere valgfrie beskyttelseszoner, idet der kan være forhold som f.eks. godkendelsesordningen for sprøjtemidler ikke kan tage højde for. Lokalt opstår der et særligt »sug« i indvindingsboringens nærområde, hvor der er en risiko for, at forurening kan transporteres hurtigere til indvindingsboringen. Se tabel 2 nedenfor for overblik over hvilke af disse zoner, der skal eller kan indeholdes i en indsatsplan.

10 m zone (»fredningsbælte«)

Zonen er historisk blevet udlagt i forbindelse med indvindingstilladelsen, men kan også påbydes til lodsejere efter tilladelsen er givet. Ejer vandforsyningssselskabet området, kan zonen udlægges som et vilkår i indvindingstilladelsen. Beskyttelsesområdet påbydes af kommunen med hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 24. Se mere om § 24 nedenfor om boringsnære beskyttelsesområder.

25 m zone

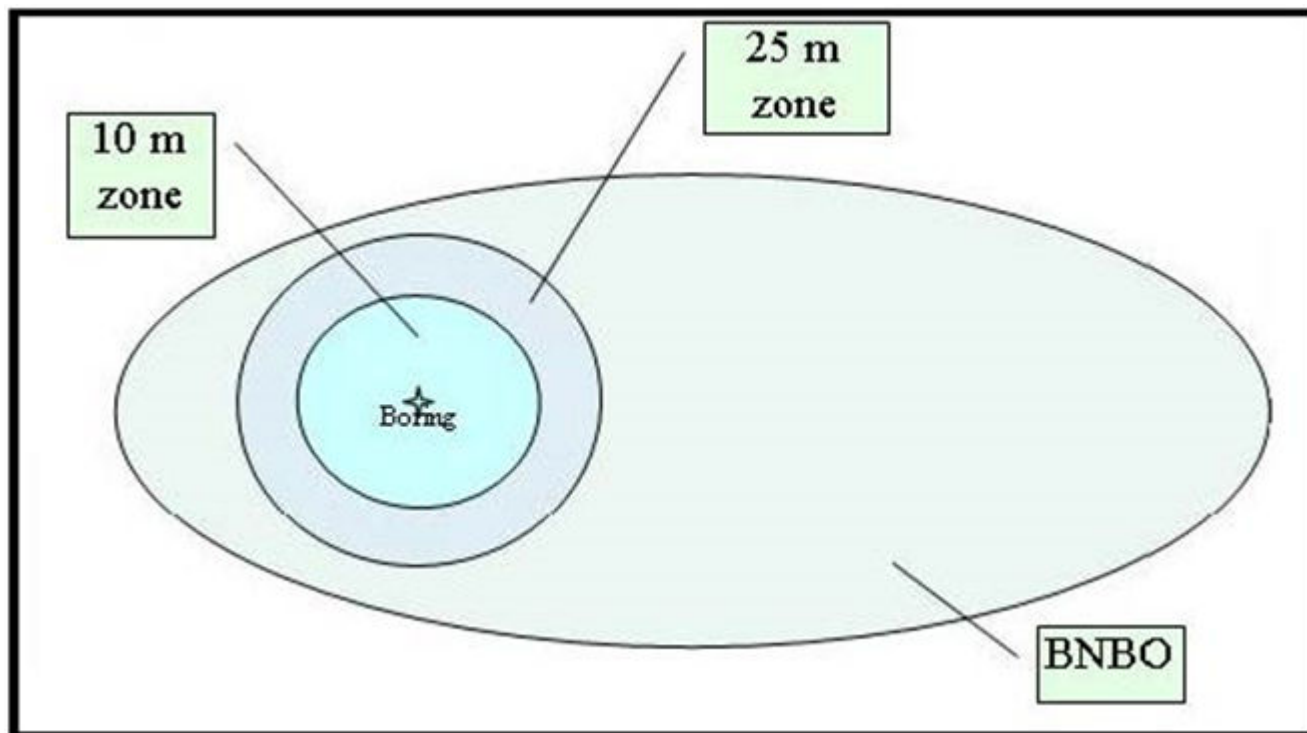
25 m zonen blev indført i 2011 som en del af »Grøn Vækst«-loven. Zonen fremgår af miljøbeskyttelseslovens § 21 b, og gælder direkte, dvs. den skal ikke påbydes. Inden for 25 m zonen må der ikke til erhvervsmæssige og offentlige formål gødskes, anvendes sprøjtemidler eller dyrkes. Naturstyrelsen har udarbejdet en vejledning om 25 m zonen, der kan findes på www.naturstyrelsen.dk. NaturErhvervstyrel-

sen fører tilsyn med 25 m zonen. Hvis andre parter konstaterer en overtrædelse, kan NaturErhvervstyrelsen kontaktes på mail@naturerhverv.dk.

Boringsnære beskyttelsesområder - BNBO

Et boringsnært beskyttelsesområde er et område omkring indvindingsboringer, hvor der på grund af »sug-effekten« omkring en indvindingsboring er en særlig risiko for, at der transporteres miljøfremmede stoffer til boringen. Et boringsnært beskyttelsesområde kan pålægges rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 24, hvis det er nødvendigt for at sikre vandindvindingsanlægget mod fare for forurening. Et påbud om rådighedsindskrænkninger skal som udgangspunkt begrundes i de lokale forhold og lokale forureningstrusler, men også vandforsyningsstrukturen i kommunen kan spille ind. Miljøstyrelsens vejledning nr. 2/2007 om boringsnære beskyttelsesområder, Naturstyrelsens vejledningsnotat af 12. december 2011 om boringsnære beskyttelsesområder samt Naturstyrelsens præciserede vejledning af 2. juli 2013 om beregning af størrelsen på boringsnære beskyttelsesområder, BNBO, beskriver beregningsmetode og vurderinger. Et boringsnært beskyttelsesområde kan være en del af en indsatsplan, men en indsatsplan er ikke en forudsætning for at gennemføre rådighedsindskrænkninger i et boringsnært beskyttelsesområde, dvs. kommunen kan vælge at give disse påbud uafhængigt af, om der er tale om et indsatsområde, og uafhængigt af om der allerede er udarbejdet eller vil blive udarbejdet indsatsplaner.

Hvis et boringsnært beskyttelsesområde vises i indsatsplanen, medfører det ikke i sig selv retsvirkninger over for lodsejere i de enkelte områder, da indsatsplanen ikke binder borgerne. Kommunalbestyrelsen skal meddele rådighedsindskrænkninger i form af et påbud eller forbud før en lodsejer er forpligtet. Kommunalbestyrelsen eller et vandforsyningsselskab kan ligeledes indgå en aftale om rådighedsindskrænkninger. Se mere om indsatsplanens retsvirkninger i afsnit 5.3 nedenfor. Et påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 kan omfatte alle forureningskilder, dvs. ikke kun nitrat og sprøjtemidler. Påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet efter reglerne i miljøbeskyttelsesloven. Rådighedsindskrænkninger i et boringsnært beskyttelsesområde kan også aftales med lodsejeren. I en sådan situation skal der tages specifikt stilling til tilsyns- og håndhævelsesmuligheder i aftalen, idet miljøbeskyttelsesloven ikke vil kunne anvendes som hjemmel for tilsyn eller håndhævelse.

Figur 2. Overblik over mulige beskyttelseszoner i nærområdet omkring en indvindingsboring til almen vandforsyning.

Zoner	Kommunen ansvarlig	Staten ansvarlig	Medtages i indsatsplan
Indsatsområde		X	Skal
BNBO	X		Kan
25 m zonen		X	Nej
10 m zonen	X		Kan

Tabel 2. Overblik over hvilke zoner, der skal eller kan indeholdes i en indsatsplan samt myndighedsansvar for etablering.

3.12 Miljømål og vandsektorloven

Formålet med indsatsplanen er at beskytte grundvandet som drikkevandsressource. Aktiviteter inden for grundvandsbeskyttelse kan anses som et miljømål¹¹⁾. Vandforsyningsselskabers udgifter til driftsomkostninger til miljømål fastsat af f.eks. kommunen i en indsatsplan, kan indregnes i vandprisen som tillæg til prisloftet. Hvorvidt der kan gives tillæg til prisloftet for driftsomkostninger til miljømål, afgøres af Forsyningssekretariatet¹²⁾.

I bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål, bekendtgørelse nr. 1048/2012, samt Naturstyrelsens vejledning om miljømål og servicemål fra 2012, fremgår, hvilke formkrav der skal opfyldes, før omkostninger som følge af et miljømål eller servicemål kan indregnes som en driftsomkostning i prisloftet.

Bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål § 4, stk. 1.

§ 4. Det er en betingelse for, at driftsomkostninger til miljømål kan indregnes i vandselskabets prisloft, at målet er besluttet af enten staten eller kommunalbestyrelsen.

Bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål § 5, stk. 1.

§ 5. Beslutninger om mål som nævnt i § 4, stk. 1, kan være fastsat i lovgivningen, i et påbud efter lovgivningen eller i en kommunal sektorplan eller foreligge i form af en skriftlig aftale mellem vandselskabet og hhv. staten eller kommunalbestyrelsen.

Fastsættelse af et miljømål kan f.eks. ske i en sektorplan, i dette tilfælde en indsatsplan, i henhold til ovenstående bekendtgørelse.

For at et vandforsyningsselskab kan få tillæg til prisloftet for driftsomkostninger til et miljømål, skal den indsatsplan miljømålet fastsættes i, konkretisere hvordan miljømålet skal opnås, dvs. hvad er vandforsyningsselskabets pligter og hvad skal vandforsyningsselskabet betale, f.eks. om vandforsyningsselskabet skal indgå dyrkningsaftaler og om vandforsyningsselskabet skal betale erstatning for dyrkningsaftalen. Miljømål kan også fastsættes i øvrige planer, f.eks. vandforsyningsplaner.

Det er en forudsætning, at de særlige aktiviteter, der skal udføres for at nå et miljømål skal være konkretiserede i plangrundlaget, dvs. indsatsplanen skal beskrive, hvordan f.eks. grundvandsbeskyttelsen skal opnås. Det vil ikke være nok, at indsatsplanen alene angiver, at grundvandsbeskyttelse er et miljømål.

Driftsomkostningerne til miljømål kan tillægges prisloftet i det år, hvor udgiften afholdes, uanset hvornår beslutningen om miljømål er truffet. Der kan dog først gives tillæg til prisloftet for udgifterne hertil i det prisloftår, hvor der er godkendt tillæg for målet. Vandforsyningsselskaberne skal derfor huske at ansøge om tillæg til prisloftet, så snart de forventer at skulle afholde udgifter til målet.

Forsyningssekretariatet afgør konkrete sager om tillæg til prisloftet.

Hvis flere kommuner og vandforsyningsselskaber er enige om, at grundvandsbeskyttelsen bør ske som et samarbejde, kan de sideløbende hermed etablere et samarbejde med henblik på en samlet opgavevaretagelse og fordeling af udgifter, jf. vandforsyningslovens § 52 b. Det er i den forbindelse vigtigt at sikre en fordeling af udgifterne i overensstemmelse med de enkelte vandselskabers faktiske udgifter til miljømålet, prislofter og muligheder for at henføre udgifterne som miljømål.

3.13 Finansiering af indsatser

Finansiering af indsatserne kan ske enten af kommunen eller vandforsyningsselskaberne, dvs. brugerfinansiering. Det samme gælder for erstatning til lodsejere, der mødes af påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Er der tale om ulovlige forhold, skal disse håndteres gennem håndhævelse af miljøbeskyttelsesloven eller øvrige relevante love. Det kan f.eks. være udledning af miljøfremmede stoffer til overfladevande uden tilladelse.

Omkostningerne i forbindelse med indgåelse af dyrkningsaftale eller i forbindelse med påbud af rådighedsindskrænkninger kan således brugerfinansieres, i det omfang der kan peges på konkrete vandforsyningsselskaber, der har fordel af det. Udgangspunktet i lovgivningen er således, at omkostningerne afholdes af kommunen som myndighed. Dette fremgår også direkte af miljøbeskyttelseslovens § 64 a og vandforsyningslovens § 13 d, hvorefter kommunen aktivt skal beslutte, hvis en erstatning skal afholdes af et vandforsyningsselskab, der har fordel af påbuddet.

I områder, hvor der ikke er et vandforsyningsselskab, der kan siges at have fordel af dyrkningsaftalen eller påbuddet, skal omkostningerne afholdes af kommunen.

3.14 Klage

Kommunens planlægning er et redskab for at kunne sikre en sammenhængende plan for beskyttelsen af grundvandsressourcerne i et område. Planlægningen kan ikke i sig selv påklages, da det ikke anses som en afgørelse. Det er heller ikke muligt at klage over de afgørelser, kommunalbestyrelsen træffer under udarbejdelse af indsatsplanen, jf. vandforsyningslovens § 76, stk. 1, nr. 1, idet udarbejdelse af indsatsplaner indeholder procedureregler for inddragelse af berørte parter. En sådan afgørelse kan f.eks. være at gøre eller undlade at gøre indsigelse mod eksempelvis vandforsyningsselskabets indsatsplaner. Træffer kommunalbestyrelsen efterfølgende afgørelse i forhold til indsatsplanen, f.eks. påbud om rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, kan disse afgørelser dog påklages i henhold til den relevante lovgivning.

Natur- og Miljøklagenævnet og domstolene vil i den forbindelse også kunne tage stilling til, hvorvidt der er sket den nødvendige partsinddragelse og om de forvaltningsretlige grundsætninger er overholdt i den konkrete sag.

3.15 Habitatvurdering

Det fremgår af habitatbekendtgørelsen¹³⁾ § 9, stk. 4, at habitatbekendtgørelsens § 7 finder anvendelse ved myndighedernes administration efter vandforsyningslovens § 13. Indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13 skal derfor konsekvensvurderes, hvis de vurderes at kunne påvirke Natura 2000-områder

væsentligt. Det fremgår endvidere af habitatbekendtgørelsens § 11, at der ikke må vedtages indsatsplaner, som kan beskadige eller ødelægge en række angivne arters yngle- eller rasteområder. Naturstyrelsen har udarbejdet en vejledning om disse vurderinger¹⁴).

3.16 Miljøvurdering

Indsatsplaner er som udgangspunkt omfattet af miljøvurderingsloven¹⁵), og der skal derfor foretages en miljøvurdering ved udarbejdelse af indsatsplanen.

Indsatsplaner er en plantype, som vil være omfattet af kravet om miljøvurdering, hvis den sætter rammer for fremtidige anlægsarbejder opført på bilag 3 eller 4 til miljøvurderingsloven eller kan påvirke internationale naturbeskyttelsesområder væsentligt. Det er altså den enkelte plans konkrete indhold, der afgør, om planen skal miljøvurderes.

Naturstyrelsen har udarbejdet en vejledning om miljøvurdering¹⁶).

Planlægning, der tilvejebringes som følge af myndighedens eget initiativ, er også omfattet af kravet om miljøvurdering.

4. Udarbejdelse af indsatsplaner – indhold

4.1 Hjemmel til udarbejdelse af indsatsplaner

Indsatsplaner vedtages i henhold til vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a.

Indsatsplaner skal udarbejdes på baggrund af en nærmere kortlægning af arealanvendelse, forurenings-trusler og den naturlige beskyttelse af de pågældende vandressourcer, jf. vandforsyningslovens § 13, stk. 2. Hvor området allerede er kortlagt gennem den statslige grundvandskortlægning, kan disse resultater anvendes. Indsatsplanen skal indeholde en detaljeret opgørelse over behovet for beskyttelse samt retningslinjer og tidsplan for myndighedernes indsats til opnåelse af beskyttelsen, jf. vandforsyningslovens § 13, stk. 3. Kravene i vandforsyningslovens § 13, stk. 2 og 3 gælder uanset, om der er tale om en indsatsplan vedtaget efter vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a.

Indholdet og den nærmere udarbejdelse af indsatsplanerne er reguleret af indsatsplanbekendtgørelsen, der fastlægger minimumskrav til indsatsplanerne, og planerne kan derfor godt indeholde yderligere punkter end de nævnte.

Det skal klart fremgå af indsatsplanen, om den er udarbejdet efter vandforsyningslovens § 13 og/eller § 13 a, dvs. om der er tale om et indsatsområde udpeget af miljøministeren eller et område valgt af kommunalbestyrelsen. Det er ikke nødvendigt, at der er enighed mellem kommune og vandforsyningsselskaber om, hvilke indsatser der skal foretages, når kommunalbestyrelsen vedtager en indsatsplan. I sidste ende afhænger det af kommunalbestyrelsens vurdering. Berører indsatsplanen flere kommuners forhold, skal der dog være enighed mellem de berørte kommunalbestyrelser om den nærmere udformning af indsatsplanen. Kan der ikke opnås enighed, skal regionsrådet efter anmodning fra kommunerne indkalde til mægling mellem de berørte kommunalbestyrelser i henhold til vandforsyningslovens § 13 b, stk. 4. Kan der stadig ikke opnås enighed efter regionsrådets mægling, skal regionsrådet forelægge sagen for miljøministeren, der herefter træffer afgørelse i sagen, jf. vandforsyningslovens § 13 b, stk. 5.

Naturstyrelsen anbefaler, at indsatsplanen indeholder en oversigt over allerede foretagne indsatser udover de fremtidige indsatser, f.eks. indgåelse af dyrkningsaftaler forud for indsatsplanens udarbejdelse. Indsatserne kan f.eks. være kampagner om pesticidanvendelse, gennemførelse af dyrkningsaftaler med lodsejere, påbud til lodsejere eller anvendelse af særlige pumpestrategier.

Indsatsplanbekendtgørelsens § 3

§ 3. En indsatsplan skal mindst indeholde

- 1) et resumé af den kortlægning, der lægges til grund for indsatsplanen, jf. § 2,
- 2) en angivelse af de områder, hvor en indsats skal gennemføres,
- 3) en angivelse af de foranstaltninger, der skal gennemføres i indsatsområdet, samt retningslinjer for de tilladelser og andre afgørelser, der kan meddeles, og som har betydning for beskyttelsen af vandressourcen,
- 4) en angivelse af i hvilket omfang, der skal gennemføres overvågning, og hvem, der skal gennemføre overvågningen, og
- 5) en detaljeret opgørelse over behovet for beskyttelse.

Stk. 2. En indsatsplan skal ligeledes indeholde en tidsplan for gennemførelsen af den samlede indsatsplan samt indeholde en angivelse af, hvilken tidligere vedtagen indsatsplan som i givet fald skal ophæves.

4.2 Hvad skal indsatsplanerne indeholde

Følgende afsnit uddyber indsatsplanbekendtgørelsens § 3.

4.2.1 Miljømål

Indsatsplanens beskyttelsesindsats skal rettes mod sikring af grundvandressourcen inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser til brug for nuværende eller fremtidig udnyttelse af grundvandressourcen til drikkevand. Formålet med indsatsplanerne er at beskytte drikkevandsinteresserne, hvilket skal afspejles i de valgte indsatser. Indsatsplanerne skal således ikke rettes mod at opnå vandplanernes¹⁷⁾ miljømål, selvom både kvalitative og kvantitative indsatser i en indsatsplan kan medvirke hertil.

Det anbefales, at kommunalbestyrelsen definerer beskyttelsesindsatsen som miljømål i indsatsplanen. Miljømålene skal fastsættes i henhold til de hensyn, der nævnes i vandforsyningslovens og miljøbeskyttelseslovens indledende bestemmelser. Samtidig skal de forvaltningsretlige principper, herunder proportionalitetsprincippet, anvendes ved udmøntningen af de konkrete miljømål.

Fastsættelse af miljømål i relation til drikkevandsressourcer har to formål. Det ene formål retter sig mod at sikre, at drikkevandsressourcen har en tilfredsstillende kvalitet og mængde, så grundvandsressourcen fortsat kan anvendes til drikkevandsindvinding. Ved at angive miljømålet i indsatsplanen vil det være klart for offentligheden, hvad der er formålet med beskyttelsesindsatsen.

Det andet formål er rettet mod vandforsyningsselskabers mulighed for at få udgifter til grundvandsbeskyttelse indregnet som tillæg til prisloftet, hvis vandforsyningsselskaberne er omfattet af vandsektorloven. For at noget kan anses for at være et miljømål, jf. bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål, skal det være besluttet af enten staten eller kommunalbestyrelsen. Se mere i afsnit 3.12.

4.2.2 Resumé af kortlægning

Der skal præsenteres et resumé af den udførte statslige kortlægning, der lægges til grund for indsatsplanen i henhold til indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 1. Resuméet bør indeholde et overblik over geologi og hydrologi samt alle forhold af betydning for beskyttelsen af grundvandsressourcen, herunder vandressourcens størrelse og indvindingsstrukturen i området. Resuméet bør ligeledes indeholde kort

med afgrænsning af områder med særlige drikkevandsinteresser, områder med drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser, nitratfølsomme indvindingsområder og indsatsområder. Kortbilag kan med fordel vises i et format eller målestoksforhold, der gør, at lodsejere kan identificere deres ejendomme på kortet, således at lodsejerne hurtigt kan se i hvilket omfang deres ejendomme er berørt af indsatsplanen.

Er der udover den statslige grundvandskortlægning udført en supplerende kortlægning af enten kommunalbestyrelse eller vandforsyningsselskab, og anvendes den supplerende kortlægning i indsatsplanen, skal indsatsplanen også indeholde et særskilt resumé af denne kortlægning. Det bør fremgå tydeligt af indsatsplanen, hvem der har udført kortlægningerne.

Da det er miljøministeren, der udpeger områder med særlige drikkevandsinteresser, områder med drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser, nitratfølsomme indvindingsområder og indsatsområder, jf. vandforsyningslovens § 11 a, kan yderligere kortlægning fra kommunerne eller andre aktører ikke ændre på disse udpegninger uden tilslutning fra miljøministeren. Har kommunalbestyrelsen vedtaget at der skal foretages særlige indsatser i yderligere områder, skal disse ligeledes vises i indsatsplanen på kortbilag eller figurer med angivelse af art.

4.2.3 Angivelse af de områder, hvor en indsats skal gennemføres

Indsatsplanen skal indeholde en præcis angivelse af i hvilke områder, de enkelte retningslinjer og foranstaltninger er gældende, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 2, og om de er fastlagt i henhold til vandforsyningslovens § 13 eller 13 a.

Indsatsplanen bør indeholde et samlet kort over hele indsatsplanens område, således at borgeren kan danne sig et overblik, samt et detailkort for de enkelte delområder i indsatsplanen, hvis indsatsplanen opdeles i sådanne.

4.2.4 Detaljeret opgørelse over behov for beskyttelse

Det er et krav, at indsatsplanen angiver en detaljeret opgørelse over behov for beskyttelse, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 5. Indsatsplanerne skal derfor omfatte alle forureningskilder. Hvis det er et indsatsområde inden for et nitratfølsomt område, skal der sandsynligvis foretages indsatser over for nitrat, men der kan på baggrund af en konkret vurdering også være tale om sprøjtamidler, opløsningsmidler mv.

Opgørelsen har til formål at bibringe offentligheden klarhed om kommunalbestyrelsens eller vandforsyningsselskabets vurdering af det konkrete behov for beskyttelse. Behovet for beskyttelse bør beskrives på et tilstrækkeligt detaljeret niveau, som giver kommunalbestyrelsen grundlag for at beslutte de nødvendige foranstaltninger.

Behovet for beskyttelse kan både være af forebyggende og afhjælpende karakter.

Indsatsplanbekendtgørelsen skelner ikke mellem, om indsatsområdet ligger inden for et område med særlige drikkevandsinteresser eller i et indvindingsopland (inden for eller uden for områder med særlige drikkevandsinteresser), og kommunalbestyrelsen skal derfor betragte disse områder som ligestillede mht. behov for beskyttelse i indsatsområdet, uanset om der findes mulighed for finansiering af indsatser af et vandforsyningsselskab.

Særligt for nitrat

Indsatsområder inden for nitratfølsomme indvindingsområder har behov for en særlig indsats over for nitratforurening. Det ligger således i selve udpegningen, at der er behov for en indsats. Kommunalbestyrelsen eller et vandforsyningsselskab skal inden for indsatsområdet angive en detaljeret opgørelse over behov for beskyttelse. Dette kan f.eks. ske på baggrund af beregninger af nitratudvaskning til

grundvandet. Statens kortlægning af den potentielle nitratudvaskning har karakter af en screening og kan ikke bruges som grundlag for indgåelse af dyrkningsaftaler eller meddelelse af påbud på ejendomsniveau. Indsatsområdet kan underopdeles. Reduktioner kan opnås som gennemsnit for det samlede område eller som større restriktioner på et mindre areal.

Indsatserne overfor nitrat kan både have karakter af foranstaltninger og retningslinjer, f.eks.:

- Skærpede krav til nuværende nitratudvaskning. Det kan være, hvor udvaskningen skal være lavere end den er i dag.
- Krav om stabilisering af nitratudvaskning svarende til status quo. Det kan f.eks. være, hvor der er en nitratudvaskning, der ikke må blive højere.
- Krav om lavere nitratudvaskning på et nærmere fastsat tidspunkt, men ikke nødvendigvis på tidspunktet for vedtagelse af indsatsplanen. Det kan f.eks. være, hvor den nuværende nitratudvaskning er acceptabel, men hvor der er omstændigheder, der vurderes at kunne medføre øget nitratudvaskning.
- Øget monitoring og overvågning af grundvandsressourcen med henblik på eventuelt at kunne iværksætte indsatser senere, såfremt der er tegn på, at nitratinholdet i grundvandet er stigende..

For at sikre lodsejernes forståelse af indsatsplanen kan man overveje at supplere eventuelle beregnede reduktioner i nitratudvaskning med eksempler på hvilke dyrkningsformer, der vil kunne gennemføres fremover.

4.2.5 Foranstaltninger og retningslinjer for tilladelser og afgørelser

Ifølge indsatsplanbekendtgørelsen § 3, stk. 1, nr. 3, skal indsatsplanerne indeholde en angivelse af foranstaltninger, der skal gennemføres i indsatsområdet og retningslinjer for de tilladelser og andre afgørelser, der kan meddeles, og som har betydning for beskyttelsen af drikkevandsinteresserne.

Nedenfor gennemgås begreberne *foranstaltninger, der skal gennemføres i indsatsområdet og retningslinjer for tilladelser og andre afgørelser* hver for sig.

Da indsatsplanbekendtgørelsen ikke sonderer mellem indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13 og § 13 a, gælder alle krav, herunder også det nedenfor beskrevet for begge typer indsatsplaner.

4.2.5.1 Foranstaltninger, der skal gennemføres i indsatsområdet

En foranstaltning er det, kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet skal gennemføre for at opnå vedtagne miljømål til beskyttelse af drikkevandsressourcen.

En foranstaltning kan f.eks. være en aftale om reduktion af brug af et stof, en kampagne, en aftale om drift af kildeplads, en særlig overvågning mv. Foranstaltninger kan udmøntes som anbefalinger, aftaler og påbud.

Anbefalinger

En anbefaling i indsatsplanen beskriver, hvilke indsatser der bør gennemføres, såfremt det er muligt, men er ikke bindende for kommunalbestyrelsen. Anbefalinger bør holdes på et minimum, og i stedet bør der angives bindende retningslinjer for kommunens administration.

Aftalte forhold

Indsatsplanen kan indeholde en oversigt med angivelse på kort over de områder, hvor kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet har gennemført aftaler eller hvor kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet vil gennemføre aftaler. Det kan være aftaler om dyrkningspraksis mv. med henblik på at sikre drikkevandsinteressen.

Vandforsyningsselskaberne kan få tillæg til prisloftet for driftsomkostninger som følge af en aftale, hvis aftalen opfylder kravene til miljømål i bekendtgørelse om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål.

Aftalte forhold kan også omfatte aftaler med vandforsyningsselskabet om kampagner til sikring af grundvandet, etablering af overvågningsboringer mv.

Påbud

Ønsker kommunalbestyrelsen at give påbud til lodsejere efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, hvis kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet ikke kan gennemføre en aftale inden for f.eks. to år, skal det fremgå af indsatsplanen. Det er en forudsætning for påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, at der er forsøgt indgået en aftale på rimelige vilkår. Aftalerne kan vedrøre alle forureningsrisici i modsætning til påbuddet, der alene kan anvendes over for nitrat og sprøjtemidler, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a, der angiver sprøjtemidler som pesticider. Se mere nedenfor i afsnit 6.3. Ønsker kommunen at give påbud om andre forureningskilder, kan miljøbeskyttelseslovens § 24 anvendes, såfremt den pågældende handling anses for at være til fare for forurening af vandindvindingsanlægget. Denne bestemmelse kan dog kun anvendes i nærområdet omkring en indvindingsboring, f.eks. ved et boringsnært beskyttelsesområde. Se mere nedenfor i afsnit 6.5.

Kommunalbestyrelsen bør af hensyn til lodsejerne fastlægge en periode, inden for hvilken påbud gives, afhængigt af de konkrete omstændigheder i området.

Eksempel på formulering om boringsnære beskyttelsesområder.

Vandeby Kommune har besluttet at øge grundvandsbeskyttelsen i XX-område(t). Vandeby Kommune vil derfor etablere boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) omkring vandindvindingsboringer til almene vandforsyninger. De beregnede områder kan ses i figur XX. Inden for disse arealer, kan kommunalbestyrelsen påbyde rådighedsindskrænkninger, f.eks. i form af ændret dyrkningspraksis, jf. miljøbeskyttelseslovens § 24. De i figur XX viste arealer er ikke bindende for de enkelte lodsejere, før kommunalbestyrelsen har udstedet et eventuelt påbud med rådighedsindskrænkninger. Et påbud om rådighedsindskrænkninger, jf. § 24, vil altid blive konkret vurderet på hver ejendom, og lodsejeren kan være berettiget til fuldstændig erstatning i henhold til miljøbeskyttelsesloven. I henhold til miljøbeskyttelsesloven afholdes erstatningen af de brugere, der har fordel af påbuddet, dvs. den relevante vandforsyning.

Eksempel på formulering vedrørende dyrkningspraksis i et område.

Vandeby Kommune har besluttet at gennemføre særlige aktiviteter for at beskytte grundvandet i XX-området. Der skal derfor indgås aftaler om dyrkningspraksis, jf. vandforsyningslovens § 13 d. Aftalerne indgås mellem den enkelte lodsejer og det relevante vandforsyningsselskab i området eller kommunalbestyrelsen. Såfremt der ikke inden for en periode på X år, er indgået aftale med de pågældende lodsejere om dyrkningspraksis, vil kommunalbestyrelsen efter en konkret vurdering af de pågældende arealer og arealanvendelse, påbyde rådighedsindskrænkninger for anvendelse af nitrat og/eller pesticider, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Et påbud om rådighedsindskrænkninger, jf. § 26 a, vil altid blive konkret vurderet for hver ejendom, og lodsejeren kan være berettiget til fuldstændig erstatning i henhold til miljøbeskyttelsesloven. Lodsejeren er ikke forpligtet til at ændre dyrkningspraksis, før der er indgået aftale eller givet påbud.

Vandeby Kommune har besluttet, at lodsejerens erstatning afholdes af det vandforsyningsselskab, der har fordel af påbuddet/aftalen,

alternativt:

Vandeby Kommune har besluttet, at lodsejerens erstatning afholdes af Vandeby Vandforsyning, der har fordel af påbuddet/aftalen.

Andre foranstaltninger

Følgende er eksempler på foranstaltninger, der kan fastsættes i indsatsplanen. Listen er ikke udtømmende.

Nitrat	Sprøjtemidler	Andre stoffer
– Skovrejsning	– Skovrejsning	– Skovrejsning
– Opkøb af areal	– Opkøb af areal	– Opkøb af areal
– Informationsmateriale og -møder	– Informationsmateriale og -møder	– Informationsmateriale og -møder
– Kampagne	– Kampagne	– Kampagne
– Reduktion i nitrat	– Sprøjtemiddelfri drift	– Besigtigelse og risikovurdering af olietanke, septiktanke mv.
– Braklægning	– Sprøjtemiddelfri renholdelse af diverse arealer	– Etablering af overvågningsboring
– Etablering af overvågningsboring	– Braklægning	– Udarbejdelse af overvågningsprogram
– Udarbejdelse af overvågningsprogram	– Etablering af overvågningsboring	– Vandanalyser udover det lovpligtige niveau
– Vandanalyser udover det lovpligtige niveau	– Udarbejdelse af overvågningsprogram	– Opsporing af ubenyttede brønde og borer
– Opsporing af ubenyttede brønde og borer	– Vandanalyser udover det lovpligtige niveau	– Renovering af aktive vandværksboringer
– Renovering af aktive vandværksboringer	– Opsporing af ubenyttede brønde og borer	– Vandforsyningsselskabers pumpestrategi
– Vandforsyningsselskabers pumpestrategi	– Renovering af aktive vandværksboringer	– Efterbehandling af råstofgrave
	– Vandforsyningsselskabers pumpestrategi	

4.2.5.2 Retningslinjer for tilladelser og andre afgørelser

Retningslinjerne er bindende anvisninger på, hvordan kommunalbestyrelsen fremadrettet vil administrere en given forureningskilde inden for det pågældende område. Retningslinjerne bør beskrives klart, således at der ikke er tvivl om, hvordan kommunalbestyrelsen vil administrere det pågældende område. Planlægning for byudvikling i områder med særlige drikkevandsinteresser fastlægges ikke i indsatsplanen, se afsnittet *Særligt om retningslinjer om byudvikling* nedenfor.

For at fremtidssikre indsatsplanen bør anvendelsesområdet for planens retningslinjer beskrives for området generelt. En mere detaljeret beskrivelse på ejendomsniveau vil gøre indsatsplanen mindre fleksibel.

Følgende er eksempler på temaer, hvor kommunalbestyrelsen kan fastsætte retningslinjer for deres administration, hvor det vurderes nødvendigt. Listen er ikke udtømmende.

Nitrat	Sprøjtemedler	Andre stoffer
– Boringsnære beskyttelsesområder og påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24	– Boringsnære beskyttelsesområder og påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24	– Boringsnære beskyttelsesområder og påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24
– Sløjfning af boringer og brønde	– Sløjfning af boringer og brønde	– Sløjfning af brønde og boringer
– Vilkår i vandindvindingstilladelser	– Vilkår i vandindvindingstilladelser	– Vilkår i vandindvindingstilladelser
– Påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	– Påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	– Anvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål
– Aftaler om dyrkningspraksis	– Aftaler om dyrkningspraksis	– Jordvarmeanlæg
– Husdyrgodkendelser	– Tilsyn med vaskepladser	– Kloakreovering
– Tilsyn med virksomheder og landbrug	– Tilsyn med virksomheder og landbrug	– Aftaler om ophør med eller restriktiv anvendelse af andre stoffer end nitrat og sprøjtemedler
– Skovrejsning	– Skovrejsning	– Særlige vilkår ved virksomhedsgodkendelser
		– Tilsyn med virksomheder og landbrug

Særligt for nitrat

Retningslinjerne kan vedrøre gødskning, herunder husdyrgødning. På den baggrund vil kommunalbestyrelsen i sin administration lægge denne retningslinje til grund og skride til påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a, hvis det bliver nødvendigt. Se mere om retningslinjer i forhold til husdyrbrug nedenfor.

Særligt om husdyr og planteavlsniveau

Det er en væsentlig forudsætning for kommunalbestyrelsens fastlæggelse af indsats til at nedbringe nitratudvaskningen samt efterfølgende overvågning af udviklingen og sikring af målopfyldelse, at alle udvaskningsberegninger for området foretages efter samme beregningsmetode. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastlægger, at udvaskningsberegningen i forbindelse med godkendelse af husdyrbrug skal foretages ved anvendelse af udvaskningsmodeller udarbejdet af Danmarks Jordbrugsforskning (Farm-N). Bekendtgørelsens krav gælder såvel udvaskningsberegning i forhold til overfladevande som i forhold til grundvandet.

Som nævnt ovenfor kan der i områder, der er omfattet af en statslig grundvandskortlægning, og hvor der er udarbejdet en indsatsplan for området, i en husdyrgodkendelse stilles krav til nitratudvaskningen til grundvandet i overensstemmelse med indsatsplanen. Uanset indsatsplanens retningslinjer kan der ikke

i husdyrgodkendelsen stilles mere skærpede krav end svarende til et planteavlbrug med et standardsædskifte svarende til et planteavl/svinebrug. Der kan dog stilles krav svarende til det maksimale udvaskningskrav, der gælder i nitratklasse 3 (50 % af de generelle krav), såfremt dette er på et lavere udvaskningsniveau end niveauet for planteavl. Det kan være tilfældet i visse situationer for kvægbrug. Såfremt der ønskes et lavere udvaskningsniveau, kan kommunen meddele et påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a eller indgå en dyrkningsaftale med den konkrete lodsejer.

Særligt om retningslinjer for anvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål

Anvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål reguleres af bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål¹⁸⁾ (slambekendtgørelsen). Anvendelse af spildevandsslam må ikke ske på en sådan måde og på sådanne arealer, at der ved tøbrud og regnskyl opstår fare for afstrømning til søer, vandløb eller dræn, og må ikke give anledning til forurening af grundvandet, væsentlige gener eller uhygiejniske forhold. Overtrædelse heraf er strafbelagt. Kommunalbestyrelsen kan som tilsynsmyndighed meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger, hvis anvendelsen af spildevandsslammet giver eller kan give anledning til ikke uvæsentlige gener eller forurening, og kan nedlægge forbud mod anvendelse af spildevandsslam til jordbrugsformål, såfremt anvendelsen medfører forurening eller risiko herfor, i henhold til slambekendtgørelsens bestemmelser. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte retningslinjer i indsatsplanen for dette, men en konkret vurdering skal foretages før forbud nedlægges. Der kan ikke nedlægges et generelt forbud i indsatsplanen. Dette gælder, uanset om der f.eks. er tale om et område med særlige drikkevandsinteresser.

Særligt om retningslinjer om byudvikling

Vandplanernes retningslinjer 40 og 41 med tilhørende udmøntning¹⁹⁾ indeholder bestemmelser om byudvikling i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser. Planlægning for byudvikling fastlægges i kommuneplanen ved blandt andet retningslinjer og rammer efter planlovens regler. Retningslinjer om f.eks. skærpet tilsyn med virksomheder i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger vil kunne fremgå af indsatsplanen.

4.2.6 Overvågning

Det skal i indsatsplanen angives, i hvilket omfang der skal gennemføres overvågning, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 4, og hvem, der skal gennemføre overvågningen. Begrundelse for eventuelt fravær af overvågning bør fremgå af indsatsplanen.

Overvågning har til hensigt at kunne dokumentere, hvorvidt der opstår et behov for en indsats, eller – hvor indsatser er gennemført - effekten af disse på kort og lang sigt, og har ligeledes til hensigt at kunne advare om stigende tendenser i grundvandets kvalitet og indholdet af nitrat, men også om udviklingen i naturligt forekommende stoffer samt sprøjtemidler og andre miljøfremmede stoffer samt udviklingen af grundvandsspejlets beliggenhed. Et overvågningsprogram bør omfatte den nuværende såvel som den fremtidige ressource. Vandforsyningsselskabernes overvågning kan etableres eller påbydes i overensstemmelse med vandforsyningslovens § 59 a, og omkostninger i den forbindelse kan indregnes i vandprisen, jf. vandforsyningslovens § 52 a, stk. 1, nr. 10. Overvågning kan gennemføres både inden for et område med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser.

4.2.7 Tidsplan og ophævelse af tidligere vedtaget indsatsplan

Indsatsplanen skal præsentere en tidsplan for gennemførelsen af den samlede indsatsplan, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 2. Tidsplanen har til formål at bringe klarhed over, hvornår indsatserne er gennemført, og miljømålene forventes nået. Sidstnævnte kan strække sig over en længere periode og vil

afhænge af den lokale geologi mv. Naturstyrelsen anbefaler at tidsplanen indeholder løbende opfølgning på indsatser og overvågning samt forventet tidspunkt for næste revision af indsatsplanen. Se eksempel i tabel 4 nedenfor. Hvis der eksisterer en tidligere vedtaget indsatsplan i samme område, skal det angives at denne ophæves, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Indsatsprogram og tidsplan	Område	Ansvar	Tidsfrist	Forvente opfyldelse af miljømål
Nitrat				
Indgåelse af frivillige aftaler for nitratreduktion	Indsatsområde inden for indvindingsoplande	Vand-forsyning	2014-2016	2030-2050
Rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	Indsatsområde inden for indvindingsoplande	Vand-forsyning	2017	2020-2050
Rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	Indsatsområde uden for indvindingsoplande	Kommune	2017	2020-2050
Sprøjtemidler				
Kampagne overfor privates sprøjtemiddelforbrug	Indsatsområde uden for indvindingsoplande	Kommune	2014	2030
Punktkilder				
Afværgeforanstaltninger og afværgepumpning overfor forurening med klorerede opløsningsmidler	Indsatsområde	Region	2014-2020	2020
Overvågning				
Etablering af overvågningsboring i indsatsområde i indvindingsopland	Indsatsområde	Vand-forsyning	2017	2020
Kontrolanalyser (sprøjtemidler) for at følge udviklingen af grundvandskvaliteten tæt	Indsatsområde	Vand-forsyning	Hvert 2. år, første gang 2015	2020
Opfølgning og revision				
Status for indsatser fremlægges for koordinationsforum hvert år	Indsatsområde	Kommune	Hvert år, første gang 2015	
Vurdering af behov for revision af planen inkl. vurdering af evt. indsatsers effekt i forhold til opfyldelse af kommunens fastsatte miljømål	Indsatsområde	Kommune	Hvert 4. år, første gang 2018	

Tabel 4. Eksempel på tidsplan i en indsatsplan.

4.2.8 Økonomisk overslag

Naturstyrelsen anbefaler, at indsatsplanen indeholder et overslag over udgifter forbundet med gennemførelsen af planen samt en oversigt over tidligere gennemførte foranstaltninger. Dette vil give offentligheden mulighed for at få et overblik over udgifterne til grundvandsbeskyttelse og præcisere, hvilke aktører, der afholder finansieringen, se tabel 5 nedenfor. Overslaget kan også tjene som dokumentation i andre sammenhænge f.eks. overfor Forsyningssekretariatet.

Indsatsprogram	Etablerings-omkostninger i kr.	Drifts-omkostninger i kr./år	Finansiering
Nitratreduktion i alt ca.	-	xx	Vand-forsynings-selskab/ Kommune
Allerede indgåede aftaler om nitratreduktion	-	xx	Vandforsynings-selskab
Indgåelse af frivillige aftaler for nitratreduktion alternativt påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	-	xx	Vandforsynings-selskab
Indgåelse af frivillige aftaler for nitratreduktion alternativt påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a	-	xx	Kommune
Sprøjt middelreduktion i alt ca.	-	xx	Kommune
Sprøjt middelkampagne	-	xx	
Overvågning, i alt ca.	xx	xx	Vand-forsynings-selskab
Kontrolanalyser	-	xx	
Etablering af overvågningsboring i indsatsområde i indvindingsopland	xx		
Afværgeforanstaltninger på punktkildeforureninger i alt	xx	xx	Region
Afværgeforanstaltninger og afværgepumpning overfor forurening med klorerede opløsningsmidler	xx	xx	

Tabel 5. Eksempel på økonomisk overslag

5. Vedtagelse af indsatsplaner

5.1 Vedtagelsesprocedure for indsatsplaner efter § 13 og § 13 a

Kommunalbestyrelserne har pligt til at udarbejde og vedtage indsatsplaner for indsatsområderne som udpeget af miljøministeren, jf. vandforsyningslovens § 13.

Kommunalbestyrelsen eller et vandforsynings-selskab kan også vedtage en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a, for andre områder end indsatsområder, hvis kommunalbestyrelsen eller vandforsynings-selskabet finder, at retningslinjerne eller prioriteringen i vandplanen er utilstrækkelige til at sikre kommunens eller vandforsynings-selskabets interesser.

Kravene til vedtagelse af indsatsplaner fremgår af vandforsyningslovens § 13 b og indsatsplanbekendtgørelse §§ 3 - 8.

Vandforsyningslovens § 13 b

§ 13 b. Den, der udarbejder en indsatsplan efter § 13 eller § 13 a, skal inddrage alle de berørte parter i forbindelse med udarbejdelsen.

Stk. 2. En indsatsplan udarbejdet af en kommunalbestyrelse efter § 13 eller § 13 a kan ikke vedtages endeligt, hvis berørte kommunalbestyrelser har modsat sig dette skriftligt over for kommunalbestyrelsen inden 12 uger efter, at de berørte kommunalbestyrelser har modtaget det færdige udkast til planen. Forslaget kan herefter først vedtages, når der er opnået enighed mellem parterne om de nødvendige ændringer.

Stk. 3. En indsigelse efter stk. 2 skal være begrundet.

Stk. 4. Såfremt der ikke kan opnås enighed blandt de berørte kommunalbestyrelser om den nærmere udformning af indsatsplanen for kommunen, skal regionsrådet efter anmodning indkalde til mægling.

Stk. 5. Såfremt der ikke kan opnås enighed, skal regionsrådet forelægge sagen for miljøministeren, som herefter træffer afgørelse.

Stk. 6. En indsatsplan udarbejdet af ejeren af et alment vandforsyningsanlæg efter § 13 a kan ikke vedtages endeligt før 12 uger efter, at kommunalbestyrelsen har modtaget det færdige udkast til planen. Kommunalbestyrelsen påser, at bestemmelserne i stk. 1, § 13 a, stk. 2, og yderligere retningslinjer udstedt af ministeren efter § 15 eller § 16, stk. 1, er overholdt, samt at hensynet til beskyttelsen af vandressourcerne i øvrigt er tilgodeset. Hvis kommunalbestyrelsen inden udløbet af den i 1. pkt. nævnte frist gør indsigelse mod udkastet, kan indsatsplanen ikke vedtages endeligt, før der er opnået enighed. Kan enighed ikke opnås mellem en kommunalbestyrelse og en ejer af et alment vandforsyningsanlæg, bortfalder indsatsplanen.

Stk. 7. Når en indsatsplan efter § 13 eller § 13 a er vedtaget, skal de berørte grundejere og andre berørte parter have skriftlig, individuel underretning herom og om indholdet af planen.

5.1.1 Kommunalbestyrelsens procedure

Senest et år efter modtagelsen af resultaterne af den statslige grundvandskortlægning, skal kommunalbestyrelsen udarbejde et udkast til foranstaltninger rettet mod den enkelte lodsejer, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 4. Det er afgørende, at der har været sket inddragelse af de direkte berørte parter. Udkastet til beskrivelse af foranstaltninger kan indgå i forslaget til indsatsplan. Se afsnit 3.8 vedrørende de nærmere krav hertil.

Inden offentliggørelse og høring skal kommunalbestyrelsen forelægge forslag til indsatsplan for koordinationsforummet, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 5. Ifølge vandforsyningslovens § 12 skal koordinationsforummet oprettes til at bistå kommunalbestyrelsen med udarbejdelse af indsatsplaner, og skal bestå af repræsentanter for vandforsyningselskaberne, andre berørte myndigheder, f.eks. Naturstyrelsen og regionen, jordbruget, industrien og eventuelle andre relevante parter i kommunen. Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, hvorvidt en part er en »anden relevant part«.

Det anbefales, at koordinationsforummet inddrages, allerede når udarbejdelsen af indsatsplanen påbegyndes med henblik på at få en åben drøftelse af tilgangen til arbejdet i kommunen og for at kunne inddrage gode idéer fra interessenterne tidligt i forløbet.

Efter den sidste drøftelse af forslaget til indsatsplan i koordinationsforummet skal kommunalbestyrelsen *offentliggøre* forslaget til indsatsplan og samtidig foretage *høring*, se herom i afsnit 5.1.2 nedenfor. Offentliggørelse af planen kan ske udelukkende på kommunens hjemmeside, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Før kommunalbestyrelsen kan vedtage indsatsplanen, skal kommunalbestyrelsen forelægge det reviderede forslag for koordinationsforum til orientering, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 7, stk. 1. Efter vedtagelse skal de berørte underrettes, dvs. berørte grundejere og andre berørte parter skal have en skriftlig og individuel underretning om vedtagelsen af planen samt indholdet af planen, jf. vandforsyningslovens § 13 b, stk. 7.

Den beskrevne procedure gælder for indsatsplaner efter både vandforsyningslovens § 13 (indsatsområder) og § 13 a (andre områder end udpegede indsatsområder).

Indsatsplaners forhold til andre planer er beskrevet i afsnit 5.4.

5.1.2 Vandforsyningsselskabets procedure

Ifølge indsatsplanbekendtgørelsens § 8, stk. 1, kan et vandforsyningsselskab efter vandforsyningslovens § 13 a tilvejebringe, ændre eller ophæve egne indsatsplaner efter reglerne i indsatsplanbekendtgørelsens §§ 3 - 7.

Et vandforsyningsselskabs indsatsplan, jf. vandforsyningslovens § 13 a, skal således vedtages gennem samme procedure som kommunalbestyrelsens egne indsatsplaner, jf. vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a, dvs. den skal igennem koordinationsforum og sendes i høring. Dog er det ikke kommunalbestyrelsen, der er den ansvarlige aktør i henhold til indsatsplanbekendtgørelsens §§ 3 - 7, men derimod vandforsyningsselskabet, dvs. vandforsyningsselskabet skal sikre, at der sker inddragelse af koordinationsforum og korrekt høring.

Vandforsyningsselskabets indsatsplan, jf. vandforsyningslovens § 13 a, kan ikke vedtages før 12 uger efter, at kommunalbestyrelsen har modtaget et færdigt udkast til indsatsplan, jf. vandforsyningsloven § 13 b, stk. 6. Kommunalbestyrelsen skal påse, at indsatsplanen er udarbejdet i overensstemmelse med indsatsplanbekendtgørelsen, at der er foretaget den nødvendige kortlægning, jf. vandforsyningslovens § 13 a, stk. 2, og at hensynet til vandressourcerne i øvrigt er tilgodeset. Gør kommunalbestyrelsen indsigelser, kan indsatsplanen ikke endeligt vedtages.

Et vandforsyningsselskabs indsatsplan må ikke stride mod vandplanen eller regler fastsat i medfør af lov om vandplanlægning, kommuneplanen, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13. Modsætter kommunalbestyrelsen sig indsatsplanen, bortfalder indsatsplanen. Se mere i afsnit 5.2.

Efter vedtagelse skal de berørte underrettes, dvs. berørte grundejere og andre berørte parter skal have en skriftlig og individuel underretning om vedtagelsen af planen samt indholdet af planen.

5.2 Hvad skal kommunalbestyrelsen påse ved vandforsyningsselskabets indsatsplaner?

Vandforsyningsselskabets indsatsplaner må ikke være i strid med vandplanen eller regler fastsat i medfør af lov om vandplanlægning, kommuneplanen, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner efter vandforsyningslovens § 13. Planerne må heller ikke være i strid med retningslinjer fra Miljøministeriet, dvs. indsatsplanbekendtgørelsen, og alle berørte parter skal have været inddraget, jf. vandforsyningslovens § 13 b, stk. 3.

Hvis ikke dette er opfyldt, kan kommunalbestyrelsen gøre indsigelse inden for 12 uger. Gør kommunalbestyrelsen ikke indsigelse, kan planen vedtages. Modsætter kommunalbestyrelsen sig forslaget til indsatsplanen, kan indsatsplanen ikke vedtages inden der er opnået enighed mellem kommunalbestyrelsen

og vandforsyningsselskabet. Hvis der ikke kan opnås enighed mellem kommunalbestyrelsen og vandforsyningsselskabet, bortfalder indsatsplanen.

5.3 Hvornår får indsatsplanen retsvirkning og for hvem?

En kommunalt udarbejdet indsatsplan er en plan for kommunalbestyrelsens fremadrettede administration og har retsvirkning for kommunalbestyrelsen som myndighed. Kommunalbestyrelsen kan ikke som myndighed sætte sig ud over indholdet i den enkelte plan, dog kan der i nogle tilfælde ske enkelte mindre fravigelser til gunst for adressaten i form af en dispensation, efter almindelige forvaltningsretlige principper. Ønsker kommunalbestyrelsen større fravigelser fra indsatsplanen, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en ny plan.

Indsatsplanen binder ikke i sig selv vandforsyningsselskaber, borgere og virksomheder i kommunen, idet de ikke er offentligretlige instanser under kommunen. Først når kommunalbestyrelsen har administreret i henhold til indsatsplanen over for vandforsyningsselskaber, borgere og virksomheder i konkrete afgørelser, vil vandforsyningsselskaber, borgerne og virksomhederne være bundet af afgørelserne. Indsatsplanen binder kommunalbestyrelsen fra det tidspunkt, den er vedtaget af kommunalbestyrelsen. Det er også først herefter, at kommunalbestyrelsen vil kunne træffe afgørelser efter indsatsplanen, der har retsvirkning for vandforsyningsselskabet, borgere og virksomheder. Dette gælder også de kommunalt ejede virksomheder og forsyninger, som dog i deres vedtægter kan beslutte, at en indsatsplan altid skal følges.

Vandforsyningsselskaber er tillagt en kompetence i vandforsyningsloven til at udarbejde egne indsatsplaner. Disse indsatsplaner har ikke retsvirkning over for myndighederne, dvs. myndighederne er ikke forpligtede til at anvende dem, men en korrekt vedtaget indsatsplan vil kunne inddrages i en myndigheds skønsmæssige afgørelse.

5.4 Forhold til andre planer

Planer regulerer bindende udviklingen inden for et forvaltningsområde og/eller et geografisk område. Planerne sætter rammerne for de konkrete afgørelser, som myndigheden skal træffe inden for det givne område, men har individualiserede adressater, dvs. for indsatsplaner, den kommune, der udarbejder planen.

I medfør af vandforsyningsloven fastlægges indsatsområder i bekendtgørelser. Disse bekendtgørelses udpegning vil senere blive vist i vandplanerne. Områder uden for indsatsområder, hvor kommunen f.eks. ønsker at vedtage en indsatsplan, vil ikke blive vist som indsatsområder i hverken bekendtgørelser eller vandplanerne.

Indsatsplaner udarbejdet efter vandforsyningslovens § 13 (udpegede indsatsområder) og kommuneplaner må ikke stride mod hinanden. Hvis planerne strider mod hinanden, skal planerne bringes i overensstemmelse. Kommuneplaner kan dog ikke ændre på miljøministerens udpegning af bl.a. indsatsområder.

En indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 a må ikke stride mod vandplanen, kommuneplanen, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner efter § 13, jf. § 13 a, stk. 2. Dvs. at indsatsplanerne efter § 13 a på udarbejdelsestidspunktet ikke må stride mod de nævnte planer.

5.5 Offentliggørelse og høring

Følgende afsnit uddyber indsatsplanbekendtgørelsens § 6.

5.5.1 Offentliggørelse

Når kommunalbestyrelsen har udfærdiget et forslag til indsatsplan, skal det offentliggøres. Dette kan ske udelukkende på kommunens hjemmeside eller i andre medier efter kommunens valg, jf. indsatsplanbekendtgørelse § 6, stk. 2.

5.5.2 Høring

Parallelt med offentliggørelsen skal planen sendes i høring i minimum 12 uger, jf. indsatsplanbekendtgørelsens § 6, stk. 3. Høringen kan ikke ske alene gennem offentliggørelse som nævnt ovenfor. Indsatsplanbekendtgørelsen angiver særskilt høringskredsen. Udover de særskilt nævnte, har øvrige mulighed for at afgive høringssvar til planen som led i en generel høring. Ved orienteringen om høringen kan der henvises til indsatsplanen på kommunens hjemmeside.

Indsatsplanbekendtgørelsens § 6

§ 6. Kommunalbestyrelsen skal offentliggøre forslag til indsatsplan og samtidig høre

- 1) ejere og lejere af de ejendomme, der er omfattet af forslag til indsatsplan,*
- 2) ejere og lejere af ejendomme uden for forslaget's gyldighedsområde i den udstrækning, hvor forslaget efter kommunalbestyrelsens skøn har væsentlig betydning for dem,*
- 3) berørte kommunalbestyrelser og regionsråd samt Naturstyrelsen*
- 4) koordinationsforum, samt*
- 5) berørte ejere af almene vandforsyningsanlæg og samarbejder, hvori indgår en eller flere berørte ejere af almene vandforsyningsanlæg.*

Stk. 2. Offentliggørelse i henhold til stk. 1, kan ske udelukkende på kommunens hjemmeside.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte en frist på mindst 12 uger for fremsættelse af indsigelser m.v. mod forslag til indsatsplan.

Indsatsplanbekendtgørelsens høringsliste skal fortolkes udvidende, således at det f.eks. er alle ejere og lejere af de ejendomme, der er omfattet af forslag til indsatsplan, der skal høres. Listen kan ikke indsnævres således, at det f.eks. kun er erhvervsjendomme og erhvervslejemål. I situationer hvor almene boligforeninger med en valgt bestyrelse, der repræsenterer lejerne, er omfattet af forslaget til indsatsplan, kan man dog høre den valgte bestyrelse og ikke de individuelle lejere.

Det fremgår af vandforsyningslovens § 13 b, stk. 2 og 6, at berørte kommuner har en særskilt indsigelsesfrist på mindst 12 uger. Modsætter en berørt kommune sig forslaget til en indsatsplan, kan indsatsplanen ikke vedtages inden der er opnået enighed mellem de pågældende kommuner. Hvis der ikke kan opnås enighed, skal regionsrådet foretage mægling i den konkrete sag, og i sidste ende kan miljøministeren træffe afgørelse i sagen efter forelæggelse fra regionsrådet.

Indsatsplaner udarbejdet af vandforsyningsselskaber kan ikke vedtages før 12 uger efter, at kommunalbestyrelsen har modtaget den foreslåede plan i henhold til vandforsyningslovens § 13 b, stk. 6. Kommunalbestyrelsen skal påse, at den foreslåede plan ikke strider mod f.eks. kravene til kortlægning i vandforsyningslovens § 13 a, stk. 2. Gør kommunalbestyrelsen indsigelse, kan indsatsplanen ikke vedtages. Hvis der ikke kan opnås enighed mellem kommunalbestyrelsen og vandforsyningsselskabet bortfalder indsatsplanen.

Når indsatsplanen er vedtaget, følger det af vandforsyningslovens § 13 b, stk. 7, at de berørte grundejere og andre berørte parter, herunder f.eks. lejere, skal have en skriftlig individuel underretning om vedtagelsen og indholdet af planen. Dette skal forstås i overensstemmelse med indsatsplanbekendtgørelsens § 6.

6. Gennemførelse af indsatsplanen

6.1 Hvordan kan kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskabet sikre gennemførelse af indsatsplanen

Når kommunalbestyrelsen har udarbejdet og vedtaget en indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13 eller 13 a, skal de gennemføre planen, jf. lovens § 13 c, stk. 2.

Da vandforsyningsselskabet er et privatretligt selskab, kan det ikke forpligtes til at gennemføre kommunens eller egen indsatsplan, hvis vandforsyningsselskabet beslutter noget andet. Kommunalbestyrelsen er derimod som myndighed bundet af sin egen plan ved udarbejdelse af tilladelser, godkendelser og andre afgørelser. Dvs. kommunalbestyrelsen skal følge planen, indtil en ny plan vedtages.

Kommunalbestyrelsen og vandforsyningsselskabet har mulighed for at gennemføre planen ved enten aftaler, påbud fra kommunalbestyrelsen eller ved kommunalbestyrelsens øvrige administration, f.eks. ved godkendelser af husdyrbrug.

Andre myndigheder, f.eks. regionerne, er ikke bundet af indsatsplanerne, men bør inddrage disse i den konkrete sagsbehandling i nødvendigt omfang.

Uanset at det ikke er et krav i indsatsplanbekendtgørelsen, kan det være en god idé i indsatsplanen at beskrive, hvordan kommunalbestyrelsen vil gennemføre de konkrete tiltag. Det kan f.eks. være beskrivelse af processen med indgåelse af dyrkningsaftaler eller meddelelse af påbud. Samtidig kan det beskrives hvornår, og i hvilket omfang, der forventes inddragelse af parterne.

6.2 Aftaler med lodsejere

Udgangspunktet for rådighedsindskrænkninger er, at de skal forsøges opnået gennem frivillige ordninger til en aftalt pris med lodsejeren, jf. f.eks. vandforsyningslovens § 13 d. Dvs. kommunalbestyrelsen og/eller vandforsyningsselskabet kan indgå en aftale med den pågældende lodsejer om brugen af nitrat og/eller sprøjtemidler. Aftaler kan indgås vedrørende dyrkningspraksis eller andre restriktioner, eller salg af ejendommen til kommunalbestyrelsen og/eller vandforsyningsselskabet. Hvis et vandforsyningsselskab ønsker at indgå en sådan aftale, skal vandforsyningsselskabet forinden aftaleindgåelse meddele kommunalbestyrelsen indholdet af aftalen. På den måde sikres det, at aftalen ikke strider mod vandplanerne eller indsatsplaner efter § 13.

En sådan aftale kan tinglyses med prioritet forud for alle rettigheder på ejendommen, jf. vandforsyningslovens § 13 d, stk. 3. Dvs. at alle rettighedshavere, uanset hvornår de enkelte rettigheder er stiftet, skal respektere den pågældende aftale.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at compensationen for aftalen skal afholdes af vandforsyningsselskabet, jf. vandforsyningslovens § 13 d, stk. 1, hvis vandforsyningsselskabet har fordel af aftalen. Kommunen kan også selv afholde udgifterne, f.eks. hvis der ikke er en vandforsyning, der har fordel af aftalen.

Kommunen er bundet af de almindelige forvaltningsretlige principper ved forhandling af compensation, og kan derfor ikke gå ud over de almindelige principper for erstatningsfastsættelse.

En aftale om dyrkningspraksis bør indeholde vilkår, der sikrer, at myndigheden eller vandforsyningsselskabet, alt efter hvem der er aftalepart, har mulighed for at kontrollere, at aftalen overholdes. Der bør endvidere indsættes vilkår om sanktioner i tilfælde af, at aftalen overtrædes, f.eks. i form af hel eller delvis tilbagebetaling af compensationen eventuelt kombineret med en bod eller lignende, der afhænger af overtrædelsens grovhed, herunder hvor meget der er tjent på at overtræde aftalen. Bemærk at der er tale om privatretlige aftaler, og at kommunalbestyrelsen derfor ikke kan anvende miljøbeskyttelseslovens regler i tilfælde af, at den indgåede aftale ikke overholdes. Ligeledes kan der heller ikke ske politianmeldelse. Det er derfor yderst vigtigt, at kommunalbestyrelsen skriver vilkår som beskrevet ind i aftalen.

6.3 Rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger – miljøbeskyttelseslovens § 26 a

6.3.1 Anvendelse af § 26 a

Når der er vedtaget en indsatsplan, har kommunalbestyrelsen mulighed for at pålægge rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre drikkevandsinteresserne efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a²⁰⁾.

Miljøbeskyttelseslovens § 26 a

Når der er vedtaget en indsatsplan for et område efter § 13 eller § 13 a i lov om vandforsyning m.v., kan kommunalbestyrelsen, hvis der ikke kan opnås en aftale herom på rimelige vilkår, endeligt eller midlertidigt mod fuldstændig erstatning pålægge ejeren af en ejendom i området de rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, som er nødvendige for at sikre nuværende eller fremtidige drikkevandsinteresser mod forurening med nitrat eller pesticider.

Stk. 2. Miljøministeren fastsætter nærmere regler for, i hvilke tilfælde og på hvilket dokumentationsgrundlag der kan meddeles pålæg efter stk. 1.

Stk. 3. Reglerne i § 45 og §§ 47-49 i lov om offentlige veje finder tilsvarende anvendelse i forbindelse med gennemførelse af pålæg efter stk. 1, idet det dog er kommunalbestyrelsen, der udfører de opgaver, som er tillagt vejbestyrelsen i henhold til lov om offentlige veje.

Stk. 4. Ved kommunalbestyrelsens pålæg af rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger efter stk. 1 skal de meddelte pålæg respekteres af indehaveren af enhver rettighed over ejendommen, medmindre andet bestemmes i det enkelte tilfælde.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan for ejerens regning lade et pålæg tinglyse på ejendommen. Hvis pålægget bortfalder, skal kommunalbestyrelsen lade pålægget aflyse fra tingbogen.

Det er en betingelse, at der er vedtaget en indsatsplan efter enten vandforsyningslovens § 13 eller § 13 a. Det er ligeledes en betingelse, at der har været forsøg på at opnå en frivillig aftale, før der udstedes et påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Det er ikke et krav, at de pågældende forsøg har været udøvet af kommunalbestyrelsen selv, men de kan f.eks. være foranlediget af et vandforsyningsselskab. Miljøbeskyttelseslovens § 26 a kan anvendes, uanset at en grundejer erklærer sig villig til at indgå en aftale mod en nærmere angivet erstatningssum, hvis kommunen vurderer, at den fuldstændige erstatning for den pågældende rådighedsindskrænkning må antages at være lavere.

Alle pålæg skal gennemføres mod fuldstændig erstatning til lodsejeren. Der kan alene gives pålæg vedrørende anvendelsen af nitrat eller sprøjtemidler i forbindelse med påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Der gives som udgangspunkt erstatning for ejendommens værditab og eventuelle gener. Taksationsmyndighederne træffer afgørelse om erstatningens størrelse i de tilfælde, hvor der ikke har kunnet opnås enighed mellem kommune og lodsejer.

Miljøbeskyttelseslovens § 26 a vil kunne anvendes med henblik på beskyttelse af både nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser. Der er således ikke krav om, at der skal være en nuværende indvinding, før rådighedsindskrænkninger kan pålægges, men der skal alene være en drikkevandsinteresse knyttet til det pågældende område. Miljøbeskyttelseslovens § 26 a kan således anvendes for et geografisk større område end miljøbeskyttelseslovens § 24, der afhænger af et nuværende eller fremtidigt vandindvindingsanlæg. Der kan kun pålægges rådighedsindskrænkninger eller andre foranstaltninger, hvis det er nødvendigt for at opfylde målet med indsatsplanen. Pålægget skal udformes således, at det er handlings-

orienteret. Dvs. pålæggets adressat skal kunne identificere, hvilken handling adressaten enten skal eller ikke skal udføre.

Et område kan få en ”skæv” fordeling af rådighedsindskrænkninger, ved at ikke alle lodsejere i et område mødes med et påbud. Det skal dog dokumenteres, at området som helhed - men ikke på ejendomsniveau - bidrager med en for stor udvaskning. Kommunalbestyrelsen skal foretage en konkret vurdering af, om den skæve fordeling er hensigtsmæssig. Dette princip fremgår af forarbejderne til lovgivningen og er efterfølgende stadfæstet i Natur- og Miljøklagenævnets praksis.

Kommunalbestyrelsen kan lade pålægget tinglyse på lodsejerens ejendom for ejerens regning, jf. miljøbeskyttelseslovens § 26 a, stk. 5. Kommunalbestyrelsen har pligt til at aflyse pålægget, hvis det bortfalder, jf. samme bestemmelse. Dvs. lodsejere med påbudte rådighedsindskrænkninger efter § 26 a har på anmodning et retskrav på genoptagelse og ny realitetsbehandling af sagen, hvis det kan godtgøres, at der er fremkommet nye oplysninger vedrørende de faktiske omstændigheder, som sandsynliggør, at sagen ville kunne få et andet udfald. Der kan evt. være tale om, at erstatningen vil skulle tilbagebetales, men det kan ikke antages at være udgangspunktet.

Kommunalbestyrelsen skal følge de almindelige forvaltningsretlige regler ved pålæg af rådighedsindskrænkninger. Et pålæg skal således klart angive den hjemmel, afgørelsen er truffet efter, og afgørelsen bør indeholde en kortfattet beskrivelse af faktum i sagen, dvs. en sagsfremstilling. Herudover skal afgørelsen indeholde den konkrete begrundelse, inklusiv de hovedhensyn, der var afgørende for myndighedens vurdering af nødvendigheden af pålægget samt en klagevejledning.

En afgørelse efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a kan påklages efter reglerne i miljøbeskyttelseslovens kap. 11 til Natur- og Miljøklagenævnet, inden 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt. Klagen sendes til den myndighed, der har truffet afgørelsen, dvs. kommunen, der herefter indsender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet. Kommunens eller Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse kan også indbringes direkte for domstolene inden 6 måneder i henhold til miljøbeskyttelsesloven § 101.

6.3.2 Procedure

Vejlovens regler skal følges ved udstedelse af pålæg efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Vejlovens regler (§ 45 og §§ 47 – 49)²¹⁾ beskriver proceduren ved udstedelse af pålæg efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a. Dog er det ikke vejbestyrelsen, men kommunalbestyrelsen, der er den forpligtede i henhold til loven. Offentlighedslovens regler kan supplere ekspropriationsproceduren.

6.3.3. Åstedsforretning

Før pålægget kan meddeles, skal der holdes åstedsforretning. Kommunalbestyrelsen skal udfærdige en plan med fortegnelse over ejere og brugere, der vil blive berørt af pålæg, med oplysning om størrelsen af de berørte arealer og en angivelse af de ændringer pålæggene vil medføre for ejendommene. Tid og sted for åstedsforretningen skal offentliggøres senest 4 uger før. Offentliggørelse kan ske i lokale blade og aviser. Arealfortegnelsen skal kunne efterses i mindst 4 uger inden åstedsforretningen på det lokale kommunekontor. Ejere og brugere skal mindst 4 uger før have et skriftligt varsel om at møde på åstedsforretningen. Det skriftlige varsel kan sendes elektronisk, men der gives ikke et mundtligt varsel, f.eks. telefonisk. Alle andre der har en retlig interesse i at møde op, skal have samme varsel, dvs. andre der har en klar interesse i sagen, skal indkaldes, uanset at de ikke skal afgive areal. Indvarslingen skal indeholde oplysninger om, hvor ekspropriationsplanen er fremlagt til eftersyn og den del af arealfortegnelsen, hvor den enkeltes ejendom er beskrevet, skal sendes med. Derudover skal der gøres opmærksom på mulighed for at afgive bemærkninger enten på åstedsforretningen eller i tre uger efter åstedsforretningen.

På åstedsforretningen føres en protokol over eventuelle aftaler der træffes om erstatningens størrelse eller andre relevante forhold.

På åstedsforsretningen skal kommunalbestyrelsen redegøre for det påtænkte påbud og omfanget af påbuddet, og der skal kunne påvises for hver enkelt fremmødt, hvordan de påtænkte foranstaltninger vil berøre den enkeltes ejendom, der skal redegøres for hvordan adgangsforhold til ejendommen vil blive reguleret. På åstedsforsretningen kan kommunalbestyrelsens repræsentant komme med forslag til erstatningsfastsættelsen.

3 uger efter åstedsforsretningen kan kommunalbestyrelsen træffe beslutning om gennemførelse af pålægget. Efter dette tidspunkt har alle haft mulighed for at afgive bemærkninger efter åstedsforsretningen. Ejere og brugere skal herefter have tilsendt en meddelelse om indholdet af beslutningen om pålæg og om gennemførelse af foranstaltningerne med en udskrift af eventuelle aftaler i åstedsprotokollen tiltrådt af kommunalbestyrelsen. Meddelelsen om indholdet af beslutningen om pålæg må anses som en gyldighedsbetingelse. Samme meddelelse skal sendes til andre erstatningsberettigede og retligt interesserede, der gav møde under åstedsforsretningen. Meddelelsen skal også indeholde oplysninger om, hvilke indskrænkninger, der sker i den enkeltes rettigheder samt oplysninger om klageadgang og – frist. Er arealfortegnelsen revideret, skal den sendes på ny.

6.3.4 Forvaltningsloven

Kommunalbestyrelsen skal følge de almindelige forvaltningsretlige regler ved afgørelsen om pålæg og skal derfor også angive, hvilken retsregel afgørelsen er truffet efter, ligesom afgørelsen bør indeholde en kort gengivelse af sagens faktum, dvs. en sagsfremstilling. Herudover skal afgørelsen indeholde en konkret begrundelse, herunder angive de hovedhensyn, som har været afgørende for kommunalbestyrelsens vurdering af nødvendigheden af påbuddet.

6.3.5 Geografisk afgrænsning

For at sikre en hensigtsmæssig anvendelse af restarealet kan kommunalbestyrelsen eller vandforsyningsselskaberne aftale med grundejeren, at det resterende areal bliver underlagt de samme restriktioner som det af indsatsplanen omfattede areal. Afviser lodsejeren denne løsning, kan restarealet alene pålægges rådighedsindskrænkninger med hjemmel i § 26 a, såfremt kommunen har udpeget restarealet og udarbejdet en indsatsplan for arealet, jf. vandforsyningslovens § 13 a, og de generelle krav til et pålæg er opfyldt. En indsatsplan for et restareal kræver at de almindelige krav til at udarbejde en indsatsplan er opfyldt, jf. vandforsyningslovens § 13 a.

6.3.6 Overtagelser ved intensive rådighedsindskrænkninger (ekstentionsret)

Hvis der pålægges en grundejer særligt intensive rådighedsindskrænkninger, kan både grundejeren og myndigheden kræve hele ejendommen afstået. Begrebet ekstentionsret stammer fra vejloven, men finder anvendelse i de forskellige særlovgivninger, der anvender vejlovens bestemmelser i forbindelse med erstatningsfastsættelse. Miljøbeskyttelseslovens § 61, stk. 2, henviser til disse regler i vejloven. Efter omstændighederne vil ekstentionsretten sandsynligvis også kunne anvendes på markniveau.

Betingelsen for at ejeren kan kræve, at myndigheden overtager ejendommen er, at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at kunne bevare den som selvstændig ejendom eller udnytte den på rimelig måde. Betingelsen for at myndigheden kan kræve ejendommen afstået er, at erstatningen for ejendommens værdiforringelse skønnes at komme til at stå i åbenbart misforhold til restejendommens værdi. Taksationsmyndighederne kan vurdere begge situationer, såfremt sagen indbringes for dem.

6.4 Erstatning for rådighedsindskrænkninger - § 26 a

Pålæg efter miljøbeskyttelseslovens § 26 a kan kun gennemføres mod fuldstændig erstatning, idet det er lovligt at anvende nitrat og sprøjtemidler på en ejendom. Dette forudsætter selvfølgelig, at der er tale om regelret anvendelse af godkendte sprøjtemidler samt regelret anvendelse af nitrat.

Erstatningen betales af kommunalbestyrelsen, eller hvis kommunalbestyrelsen har givet samtykke til det, af det vandforsyningsselskab, der har fordel af afgørelsen efter § 26 a. Hvis ikke der er et vandforsyningsselskab i det pågældende område, der har fordel af afgørelsen, kan kommunalbestyrelsen ikke pålægge det pågældende vandforsyningsselskab at betale erstatningen. I den situation skal kommunalbestyrelsen selv betale erstatningen til lodsejeren. Såfremt det pågældende vandforsyningsselskab indgår i et vandværkssamarbejde, afhænger det af samarbejdet og evt. Forsyningssekretariatet, hvorvidt vandværks-samarbejdet kan afholde udgiften til erstatning.

Vandforsyningsselskabet kan således blive pålagt at betale, uanset om vandforsyningsselskabet ikke har anmodet om pålægget efter § 26 a. Hvis kommunalbestyrelsen pålægger vandforsyningsselskabet at betale, skal kommunalbestyrelsen efter almindelige forvaltningsretlige principper høre det pågældende vandforsyningsselskab i sagen. Vandforsyningsselskabet bør generelt inddrages så tidligt i forløbet som muligt, da de ofte må antages at have en særlig interesse i at blive hørt.

Erstatningen fastsættes og udbetales efter reglerne i vejloven, jf. miljøbeskyttelseslovens § 64 a, jf. § 61. Såfremt der ikke kan opnås enighed mellem kommune og lodsejer om erstatningens størrelse, kan taksationskommissionen tage stilling til dette spørgsmål samt til spørgsmål om fordeling af erstatning mellem kommune og vandforsyning. Der gives som udgangspunkt erstatning for ejendommens værditab og eventuelle gener. Erstatningsstørrelsen kan variere fra område til område, idet der vil skulle lægges vægt på f.eks. rådighedsindskrænkningernes intensitet og de naturgivne forhold. Såfremt en af parterne ikke er enige i taksationskommissionens afgørelse, kan erstatningsspørgsmålet indbringes for overtaksationskommissionen. Herefter er der også mulighed for at indbringe spørgsmålet for de almindelige domstole.

6.5 Rådighedsindskrænkninger – miljøbeskyttelseslovens § 24

Ønsker kommunalbestyrelsen at udpege boringsnære beskyttelsesområder, kan kommunalbestyrelsen påbyde rådighedsindskrænkninger i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 24. Miljøbeskyttelseslovens § 24 er i modsætning til lovens § 26 a ikke forbeholdt enkelte stoffer, og kan derfor også anvendes på andre stoffer end nitrat og sprøjtemidler § 24 er historisk blevet anvendt til fastlæggelse af 10 m zoner omkring indvindingsboringer.

Påbud eller forbud kan meddeles for at undgå fare for forurening af vandindvindingsanlægget. Det er således et krav, at der er foretaget en risikovurdering af den pågældende boring i forhold til den konkrete arealanvendelse, og at der efter vurderingen er behov for yderligere tiltag for at sikre mod forurening. Som ved alle typer af forvaltningsafgørelser er et påbud eller forbud efter § 24 også omfattet af de forvaltningsretlige grundsætninger, herunder proportionalitetsprincippet.

Påbud om rådighedsindskrænkninger efter § 24 skal som udgangspunkt ledsages af en erstatning til påbudsadressaten. Dvs. adressaten skal stilles, som var adressatens formue intakt. Såfremt en eller begge af parterne ikke er enige i taksationskommissionens afgørelse, kan erstatningsspørgsmålet indbringes for overtaksationskommissionen. Herefter er der også mulighed for at indbringe spørgsmålet for de almindelige domstole. Erstatningsstørrelsen kan variere fra område til område, i det der vil skulle lægges vægt på f.eks. rådighedsindskrænkningernes intensitet og de naturgivne forhold.

Hvorvidt der skal betales erstatning, afgøres af taksationsmyndighederne. Forbud eller påbud vedrørende lovligt bestående forhold, herunder lovlig anvendelse og oplagring af gødningsstoffer i landbrug, gartneri og skovbrug, kan dog kun gives mod fuldstændig erstatning, medmindre andet følger af andre retsregler, jf. miljøbeskyttelseslovens § 63. Erstatningen skal som udgangspunkt betales af de brugere af vandet, der har fordel af forbuddet eller påbuddet. Erstatningskrav skal fremsættes senest 4 uger efter, at påbuddet eller forbuddet er meddelt adressaten. Taksationsmyndighederne kan i særlige tilfælde bestemme, at vedkommende kommune skal betale erstatningen i henhold til miljøbeskyttelseslovens §

64. Spørgsmålet om erstatning kan påklages til taksationsmyndighederne efter miljøbeskyttelseslovens regler herom.

Påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 24 følger ikke samme procedure som § 26 a, men alene forvaltningslovens regler for kommunens afgørelser. Dvs. kommunen skal varsle, foretage partshøring, begrunde afgørelsen mv. Afgørelsen kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet efter miljøbeskyttelseslovens regler herom.

Et påbud om rådighedsindskrænkninger efter miljøbeskyttelseslovens § 24 vil formentlig kunne tinglyses på ejendommen, såfremt de øvrige tinglysningsbetingelser er opfyldt. Det er i alle tilfælde Tinglysningsretten, der vurderer, om et påbud kan tinglyses på ejendommen.

Udpegning af et boringsnært beskyttelsesområde skal følge Miljøstyrelsens vejledning nr. 2, 2007 om boringsnære beskyttelsesområder.

6.6 Revision af indsatsplaner

Naturstyrelsen anbefaler, at kommunalbestyrelsen reviderer en vedtagen indsatsplan, når der er væsentlige ændringer i grundlaget for indsatsplanen. Ændringer kan f.eks. bestå i nye aktiviteter i området, ophør af indvinding i området, ændring i formålet med indvindingen, væsentlig forøgelse af allerede eksisterende aktiviteter i området eller ændring af områdets karakter, f.eks. ved ændring fra skovområde til landbrug. Det består ikke en pligt for kommunerne til at revidere allerede vedtagne indsatsplaner med en vis kadence.

Bilag 1 – definitioner

I denne vejledning anvendes følgende definitioner og forkortelser.

Indsatsplan

Plan vedtaget efter vandforsyningslovens § 13 og/eller vandforsyningslovens § 13 a med henblik på beskyttelse af drikkevandsinteresser.

Indsatsområde

Det område miljøministeren på baggrund af den statslige grundvandskortlægning har udpeget som indsatsområde, hvor der er behov for at foretage indsatser med henblik på sikring af den nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser. Indsatsområderne udpeges i drikkevandsressourcebekendtgørelsen og vises på Danmarks Miljøportal. Indsatsområder forkortes IO.

Områder med særlige drikkevandsinteresser

Områder med særlige drikkevandsinteresser udpeges af miljøministeren i drikkevandsressourcebekendtgørelsen og vises også på Danmarks Miljøportal. Benævnelsen er forbeholdt statslige udpegninger og forkortes OSD

Indvindingsopland

Det område, hvor grundvandet strømmer hen til indvindingsboringens filter projiceret op på jordoverfladen. Indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for områder med særlige drikkevandsinteresser udpeges af ministeren og vises i den statslige kortlægnings afsluttende rapport til kommunerne, hvor også indvindingsoplande til almene vandforsyninger inden for områder med særlige drikkevandsinteresser vises.

Nitratfølsomme indvindingsområder

Nitratfølsomme indvindingsområder udpeges af miljøministeren i drikkevandsressourcebekendtgørelsen som et følsomt indvindingsområde og vises også på Danmarks Miljøportal. Benævnelsen er forbeholdt statslige udpegninger og forkortes NFI

Boringsnære Beskyttelsesområder Boringsnære beskyttelsesområder. Områderne kan udlægges af kommunen og kan vises på Danmarks Miljøportal og i indsatsplanerne. Områderne forkortes BNBO.

Retningslinje

Retningslinjerne er anvisninger på kommunens fremadrettede administration inden for området. Retningslinjerne binder alene kommunen.

Foranstaltninger

Foranstaltninger er de tiltag, kommunen eller vandforsyningsselskabet skal gennemføre for at opnå vedtagne miljømål til beskyttelse af drikkevandressourcen.

Miljømål

Udtrykket anvendes i denne vejledning i overensstemmelse med bekendtgørelse om driftsomkostninger til miljømål og servicemål under vandsektorloven, og kan indeholde specifikke delmål. Udtrykket er ikke i denne vejledning synonymt med miljømål i miljømålsloven eller lov om vandplanlægning (vandplanerne).

- 1) Lovbekendtgørelse nr. 1199 af 30. september 2013 om vandforsyning mv., senest ændret ved lov nr. 1631 af 26. december 2013.
- 2) Bekendtgørelse nr. 1319 af 21. december 2011 om indsatsplaner
- 3) Bekendtgørelse nr. 1255 af 26. november 2014 om udpegning af drikkevandsressourcer
- 4) Lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder
- 5) Lovbekendtgørelse nr. 879 af 26. juni 2010 om miljøbeskyttelse
- 6) Lov nr. 469 af 12. juni 2009 om vandsektorens organisering og økonomiske forhold
- 7) Lov nr. 1606 af 26. december 2013 om vandplanlægning
- 8) Bekendtgørelse nr. 1048 af 29. oktober 2012 om driftsomkostninger til gennemførelse af miljømål og servicemål
- 9) Lovbekendtgørelse nr. 1048 af 3. november 2011 om offentlige veje m.v., som afløses af lov nr. 1520 af 27. december 2014 om offentlige veje m.v. fra 1. juli 2015
- 10) Lovbekendtgørelse nr. 1427 af 4. december 2009 om forurennet jord, senest ændret ved lov nr. 1520 af 27. december 2014.
- 11) Udtrykket anvendes i denne vejledning i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 1048 af 29. oktober 2012 om driftsomkostninger til miljømål og servicemål under vandsektorloven, og kan indeholde specifikke delmål. Udtrykket er ikke i denne vejledning synonymt med miljømål i miljømålsloven eller lov om vandplanlægning (vandplanerne).
- 12) Forsyningssekretariatet, der er en del af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen administrerer prisloftreguleringen, herunder fastsættelse af prislofter for de enkelte vandforsyningsselskaber omfattet af vandsektorloven. Prisloftet medfører en øvre grænse for vandtaksterne. Prisloftet fastsættes årligt og udmeldes af Forsyningssekretariatet året før. Skal vandforsyningsselskabet opfylde et miljømål fastsat af f.eks. kommunalbestyrelsen, skal vandforsyningsselskabet ansøge om tillæg til prisloftet senest 15. april året før udgiften skal afholdes.
- 13) Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter
- 14) Vejledning til bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, juni 2011
- 15) Lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering af planer og programmer
- 16) Vejledning nr. 9664 af 18. juni 2006 om miljøvurdering af planer og programmer
- 17) Fra anden planperiode kaldet vandområdeplaner.
- 18) Bekendtgørelse nr. 1650 af 13. december 2006 om anvendelse af affald til jordbrugsformål
- 19) Statslig udmelding til vandplanernes retningslinjer 40 og 41 i forhold til byudvikling og anden ændret arealanvendelse i Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande.
- 20) I § 26 a, stk. 3, ændres »§ 45 og §§ 47-49« til: »§§ 99-102«, jf. § 146, nr. 1, i lov 1520 af 27. december 2014 om offentlige veje m.v. fra 1. juli 2015.
- 21) Se note 20.